

INVĂȚĂTORUL

ORGANIZAȚIA ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL,
BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMURUȘ. REVISTĂ PEDAGOGICĂ
ȘI SOCIALĂ.

REDACȚIA: CLUJ, CASA ÎNVĂȚĂTORILOR. — ADMINISTRAȚIA: Str. AVRAM IANCU 62.

CUPRINSUL:

Impresii dela Congres . . .	Gavril Bochiș	Congresul Învățătorilor	A. Pora
Desvoltarea activității am- belor mâni	Valeriu Lupescu	Discurs la inaug. Casei Inv.	Traian Șuteu
Impresii din inspecții școlare	George Codrea	Instrucția religioasă	* * *
		Raportul secret. gen. al Asociație Oficiale. — Cronica. — Cărți, reviste.	* * *

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORĂ

ADMINISTRATOR:
GEORGE STELEA

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedetean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Saicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucurescu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocîșiu	Mihail Ogorean
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Ștefan Dragulescu	Ioan Pavel
George Dragoescu	Emil Pocola
Izidor Dopp	Ștefan Popovici
Emil Drăgan	Octavian Pop
Ioan Deleanu	Eugen Popescu
Andrei Greu	Darius Pop
Pavel Dârlea	Aurel Pinteș
Nicolae Fîru	Alexandru Roja
George Dragoș	Ioan Roman
Iuliu Groșorean	Petru Savi
Mihail Hurducaciu	Traian Șuteu
Vasile Idu	Petru Vancu

Onisim Sasu
Marian Sasu
Iosif Stanca
George Ugliș
Iosif Velcean
Nicolae Bembea

Impresii dela Congres.

Al III-lea Congres ordinar învățătoresc, care s'a ținut anul acesta în Cluj la 6—7 August, a fost o adevărată serbătoare sufletească și o manifestare grandioasă a întreg cerpului didactic din învățământul primar. A impus acest Congres nu numai prin numărul însemnat al învățătorilor participanți, nu numai prin cuvântările rostite cu atâta avânt și însufiețire, ci și prin debaterile serioase și hotărârile mature ce s'au luat.

Participarea iubiților colegi din vechiul Regat și Bucovina au demonstrat încă odată iubirea și solidaritatea ce a existat de veacuri și s'a oțelit cu fiecare scaziune între aceia ce sunt numiți „luminătorii popurului”. Îți storceau lacrimi de bucurie cuvintele cu cari ni se adresau frații noștri, cari cu sinceritatea care ne caracterizează tagma noastră, spuneau că nu ei, dar noi i-am desrobii din cătușele grecoteilor și altor lipitori, și nu mai puțin erau impresionai de dragostea cu care i-am primit și găzduit în mijlocul nostru. Ni se umple inima de bucurie când vedem că zi de zi relațiile dintre noi sunt mai strânse, încrederea mai mare, munca comună mai intensivă și în urmare mai rodnică, dovedind și cu aceasta că mult temuta și urgisita — de unii — „unificare”, corpul didactic o privește cu simpatie și o dorește înfăptuită pe toate terenele.

Nimbul serbărilor a fost ridicat în primul loc prin prezența elementelor celor mai de valoare a societății noastre. A fost reprezentat guvernul, respective Ministerul Instrucțiunii, Armata, Universitatea din Cluj, presă, bisericile gr. cat. și gr. or., administrația și toți aceia, cari poartă un interes viu învățământului și învățătorimei. S'au rostit atâtea cuvinte înțelepte și măgulitoare și cu atâta însuflețire la adresa noastră, încât trebuie să mărturisim sincer, suntem mândrii și încântai de atențiunea ce ni se dă.

Di general Florescu vorbind de rolul însemnat al corpului didactic în stat, ne-a numit „armata în timp de pace”, iar aceasta afirmare a întregit-o un coleg spunând că precum ne vom face totdeauna datorința cu sfințenie în școală și afară de școală, muncind la întărirea și consolidarea scumpei noastre patrii, așa în caz de trebuință vom fi cei dintâi cu spada 'n mână pentru apararea gliei scumpe strămoșești.

Cuvintele însuflețite și pline de sfaturi practice ale Dl. Dr. Mateiu dir. învățam. primar și M. Ștefănescu profesor universitar, ne-au electrizat pe toți, și ne-au întărit încă odată în convingerea că învățătorul trebuie să fie numai al școalei, simțindu-se cel mai fericit în serviciul idealului mare pe care îl servește în calitate de educator.

Soartea neamului nostru înzestrat cu atâtea calități superioare, este depusă în mâinile noastre și precum în trecut l-am știut păstra curat și vrednic ca poziția ce ocupă în fruntea altor popoară, așa și în viitor să dovedim că încrederea pusă în noi, o merităm pe deplin.

Apogeul serbărilor s'a ajuns în ziua a 2-a când s'a făcut inaugurarea festivă a „Casei Învățătorilor”. Palatul acesta frumos unde se adăpostesc copii noștri și care alinează atâtea dureri de-ale văduvelor de învățători, răsplătește atâtea jertfe din toate timpurile aduse pe altarul cultural și de desrobire, a meritat să fie inaugurată și sărbătorită redobândirea lui, cu pompa care s'a făcut.

Harnicul și neobositul director adm. era vesel și mândru de roadele muncii depuse pentru redobândirea pe seama învățătorimei a acestui frumos palat. Și de fapt, dacă acest om plin de energie și talent, ajutat de merituosul președinte al Asociației Înv. și ceilalți conducători ai noștri, nu ar fi muncit atâta, nu ar fi alergat în toate părțile și dacă în munca grea

ar fi dat în retragere cum o fac mulți mă îndoiesc dacă în anul acesta aveam o astfel de serbătoare sufletească. Le vom fi recunoscători prin stima, iubirea și încrederea ce le-o vom păstra totdeauna.

O discuție vie s'a desprins în jurul administrării și redactării rev. „Învățătorul”. Discuție pe cât de bine venită, pe atât însă de nemotivată. Este adevărat că puteau merge lucrurile și mai bine, dar oare nu noi — mulțimea — suntem de vină că e așa, și nu altfel?...

Nu e destul să muncim numai, dar munca trebuie să fie la timp, repede și cu acurateță, observând cu cea mai mare stricteță ordinea și disciplina în organizare și atunci nici administratorul, nici secțiile, și chiar nici urgisita de poștă nu vor merge greu.

Cât privește redactarea, suntem numai chiar noi de vină. Mă întreb unde sunt colaboratorii din trecut dela „Foaia școlastică” din Blaj, sau „Vatra școlară” dela Sibiu și alți mulți buni mănători ai condeiului? Pentru ce o seamă dintre colegi mai prefer să scrie la ziarele de zi? Nu cumva ne încântăm prea mult de „marea politică” ce se face azi? ... Și ar fi dureros, dacă ne-am însufleți prea mult de lucrurile cari nu privesc școala și învățătoria.

Mă cuget apoi la o mulțime de profesori, cari ne cunosc mai bine sufletele și viața și ale căror sfaturi și povețe le primim totdeauna cu drag. Ce legătură sufletească între ei și noi când în coloanele revistei „Învățătorul” ne-ar împărtăși de tainele vecinic nepătrunse ale științei.

Am avut și avem și azi mulți profesori buni, dar cunosc unul căruia îi sunt în special deobligat. Își jertfește toată viața și știința pentru neamul său și luminarea tuturor. Să-și aducă aminte mai des de noi învățătorii, căci precum în trecut, l-am ascultat l-am urma și în viitor întru toate.

Congresul al III lea a fost mai înălțător ca ori care altul, impresiile bune și sfaturile luminate ne-au primenit puterile pentru munca ce ne așteaptă.

Bistrița, August 1921.

Gavril Bochiș.

Desvoltarea activității ambelor mâni (ca mână dreaptă):

Ca copii ne-am obișnuit, ca la ori-ce lucru folosim ca principală mâna dreaptă și numai ca factor secundar vine în considerare mâna stângă, ca ajutorul mânei drepte. Un astfel de obicei atâta ne este de încarnat, încât îl simțim și pe copii noștri să facă la fel. Numeroase observări fiziologice ne-a convins despre faptul, că copiii la început își folosesc ambele mâni egal, însă sub influența părinților și educatorilor se desvătă și își folosesc numai mâna dreaptă. Urmarea acestui fapt, că cultivarea mânei potențiară a mânei drepte, o face pe aceasta mai îndemânată, mai tare, până când mâna stângă rămâne pocită și mai slabă.

Sunt băieți, ba chiar și adulți, la cari mâna stângă e mai îndemânată, mai tare; și în fine sunt unii oameni, cari își folosesc egal ambele mâni. Indivizii acestia din urmă de regulă sunt foarte isteți și diligenți și nici prin gând nu le trece să încunjure munca.

Pe acești indivizi din urmă însă nu e permis a-i confunda cu aceia, cari sunt inzeștrați cu o mentalitate abnormală, dintre cari mulți sunt stângaci. Lucru natural că aci nu poate veni în considerare istețimea despre care era vorba mai sus. Cultivarea mânei stângi în anumit grad are efect bun, nu numai asupra istețimei, diligenței și stăruinței ci și asupra spiritului. În timpul din urmă s'a observat, că cultivarea mânei stângi are efect foarte bun asupra spiritului. Cauza acestui fapt a descoperit-o în America, și în special în Statele Unite. Azi însă și în Europa, Danzii, Norveșii și Germanii își dau silința pentru cultivarea mânei stângi. Japonia deja cu zeci de ani înainte a ordonat folosirea ambelor mâni egal în armă și în școli. În școlile engleze s'a ordonat de obligatoare însușirea cu ambele mâni egal, scrisul, desenele și schișul. Căci plecând din experiențele lor proprii au priceput că mai mult de 500 feșii de ramuri de ocupații sunt, la cari lucrând cu ambele mâni egal ar mări capacitatea de lucru și câștig. Se provoacă la Leonardo de Vinci și la Michelangelo, cari își pot mulțumi dibăcia, persistența și renumele, faptului, că și-au folosit ambele mâni egal. Faptul, că ce preț are cultivarea ambelor mâni egal la băieți, voi proba ca să descriu mai jos.

E de știut că anumite funcțiuni spirituale a unui individ au pe scoarța creierului în locurile corăspunzătoare anumite centre. Centrele acestea le și putem pune în evidență pe scoarța creierului. În caz, când din acesta centre oarecare se nimicește, ori se îmbolnăvește din ceva cauză; în cazul acesta și activitatea spirituală corespunzătoare, care e în strânsă legătură cu acest centru, va ajunge la aceeași soartă. Însă numeroase experimente și observații fiziologice și psihologice ne documentează că la indivizii, cari lucrează cu mâna dreaptă, aceste centre sunt pe scoarța emisferului stâng, și

invers. S'a documentat mai departe și faptul, că la indivizii, cari își foloseau ambele mâni la fel, centrele acestea sunt așezate pe scoarța ambelor emisfere. S-a observat cazuri, când unii indivizi dreptaci, din oarecare cauză și-au pierdut talentul de a vorbi, ce și l'a câștigat cu cultivarea mânei stângi. În cazul acesta centrul vorbirii, care este așezat pe scoarța emisferului stâng (Areola lui Broca) care din oarecare cauză s-a nimicit a fost înlocuit cu un nou centru, care s'a renăscut pe scoarța emisferului drept. Centrul acesta, așadar l-a produs cultivarea mânei stângi. Și acest fapt este un document puternic, că nu numai în emisferul stâng, ci și în cel drept se produc anumite centre spirituale.

Din acest fapt putem deduce multe lucruri folositoare. Capacitatea și cultura unui individ nu depinde atât de greutatea creierului, cât de la grosimea stratului cenușiu, de numărul și așezarea filamentelor asociat oare, adecă de dezvoltarea, direcția, și legătura cu alte centre, și în fine de mărimea suprafeței scoarței creierului. Cu cât este mai întinsă suprafața scoarței, cu atât mai mare loc își află centrele ce se așează pe ea. Din faptul acesta putem deduce, că ambele emisfere dispun de un mult mai mare teritoriu, ca unul singur. Deci persoanele cari își folosesc numai mâna dreaptă, centrele acestora sunt așezate numai în emisferul stâng, până ce emisferul drept rămâne nefolosit.

În viața socială putem observa, că cu sporirea omenirii, se mărește și teritoriul, care-l cultivă omenii.

Pământurile acelea cari înainte de aceasta cu zeci și cu sute de ani stagneră necultivate, azi ne dau produse frumoase, acele teritorii, cari erau cultivate cu sute de ani înainte, nu ar putea îndestula pofta de mâncare a omenirii. La fel stăm și cu cultivarea scoarței creierului.

Știința omenească progresaază cu pași mari, se desvoaltă toate științele pe zi ce merge, cari sporiri pretind de la om ca să-și cultiveze și locurile acelea a scoarței creierului, cari până acum nu jurau nimic. Scoarța unui singur emisfer e incapabilă pentru știința ce posedă azi omenirea. Diferite boale psihice obvin din însărcinarea prea mare a unui singur emisfer.

Nu e permis să trecem cu vederea peste faptul, că sporirea cunoștințelor științifice să producă unele scăderi psihice, sau abnormalități. Este necesar ca să aflăm calea pe care putem încunajura cusururile amintite. Operațiunea aceasta o putem ajunge prin cultivarea ambelor mâni în aceeași măsură, prin care cultivare obținem așa un teritoriu în scoarța creierului, care până acum a stagnat. Nu ne vom însărcina creierul prea mult căci în cazul acesta centrele psihice sunt deplăstate pe scoarța ambelor emisfere.

Numeroase experimente și observații pedagogice ne-au documentat că copilul, care și-a cultivat ambele mâni în aceeași măsură la timpul potrivit nu numai că a fost mai isteț, mai diligent, mai

punctuos și în munca fizică mai statornic, ca în general băieții cari lucră numai cu mâna dreaptă, ci cu acestea dinpreună memoria, atențiunea, activitatea sa independentă și voința lui etc. e mai perfectă, mai exactă, ca acelui dreptaci.

Cauzele amintite sunt destul de importante, ca cultivarea ambelor mâni în aceeași măsură, a băieților noștri să se înceapă și la noi ca prin alte țări moderne.

Cultivarea aceasta am putea-o începe în familie cu diferite jucării, iar opera începută în familie să se continue și să se desvoalte în școală. Pentru cultivarea ambelor mâni sunt cele mai apte mijloace: scrisul, desemnul și schișul, căci cu aceasta putem asigura dezvoltarea și întărirea centrelor în ambele emisfere.

Valeriu Lupescu
stud. med.

Impresii din inspecții școlare.

Sunt prin văi și munți romantici. La poalele unui gigantice hoarnele alor două fabrici fumege a lene, iar comuna dormitează în melancolia de iarnă. E dimineață și cum eu țin spre școală, un țăran voinic cu o traistă plină în spate mă ajunge și vrea să treacă fără cuvânt.

E în firea mea de a prinde vorbă mai bine curos cu oameni tăcuți. Îl agrăesc: D-tă ești de aici, nu-i așa? Da, sunt de aici. De unde așa di dimineață cu traista plină? Sunt muncitor în fabrică și mi-aduc partea de hrană. Cum, primit-plată în chip de hrană? Nu, avem plată fixă, pe care noi o hotărîm în comitet, dar comitetul a hotărît și hrana pe care fabrica e datoră să ne-o dea în slănină, făină și carne, a căror preț tot noi îl hotărîm, căci altfel nu lucrăm. Va să zică d voastră sunteți socialiști dela roată? Da, și dacă ar fi după noi n'ar mai rămâne petec de pământ neîmpărțit din al domniilor. D ta dacă ești de aici trebuie că ai și avere? Da, am casă și ceva moșie. Apoi cum ar fi dacă s'ar ajunge cu împărțirea și la pământul d-tale? Cât despre aceasta n'am teamă, e vorba numai de moșiile mari.

Dar cu școala cum sunteți împăcați? Păi învață copiii ceva carte, dar nu învață ce ar trebui. Și cum ajunsese în tocmai cu școala, ne-am despărțit.

În școala sub conducerea celui mai vârstnic învățător 120 elevi; d-l protopop fiindcă așa a vrut. Pe la ceilalți câte 70—80—90. O învățătoare-cursistă cu un singur curs își încearcă puterile modeste cu niște gesturi demne de arta teatrului. Cu pași săltăreți se plimbă de ici până acolo, articulând ori-ce mișcare cu un bastonaș alintă prin aer cam în dreapta capului. Și cum în clasa d-neai totul e în cea mai bună ordine. E la băieții d-ta, o colegă calificată

Ce deosebire. Șare, dar stăpâna. E vorba de o școală în care se învață să scrie și să citească. Dar în școlile noastre nu se învață să scrie și să citească. E vorba de o școală în care se învață să scrie și să citească. Dar în școlile noastre nu se învață să scrie și să citească.

stradă oarecare. Dela părete pleacă o elevă spre celalalt părete, va să zică pe stradă. Pe margine stă d-șoara pe care eieva în trecere trebuie să o salute cuviincios așa, dupăcum mai înainte însăși d-șoara a salutat pe eleva de pe stradă. Școala activă! Atențiunea elevilor mare și disciplina la loc. Însuși muncitorul dela fabrică ar fi putut învăța în această lecție cum se dă binețe celor în drept.

Ceilați învățători sunt binisor, dar nu prea au chef de activitate extrașcolară, și se plâng de micșorimea salariului pe care îl primesc foarte neregulat.

Satul X. are trei învățători. Cel mai tânăr venise dela miliție abia de câteva luni. D lui e încă tot în uniformă, uniformă de locotenent. Nu scumpetea stofei ci dragostea de mondur ofițeresc îl ține în ea. Pe peretele din dreapta e harta României-Mari și deasupra uniform fotografia d-lui locotenent! Colegii săi mai cu experiență l-a făcut atent, că altfel trebuie să fie cine e învățător, dar vorba lor dreaptă nu a prea prins. Acum ardeau de neastimpăr să-și vadă colegul în fața organului de control.

Inspecția s'a făcut mai întâi pe la ei, acum urmează clasele d-lui și ei își cer voe ca să asiste la inspecție.

Deindată ce intrăm, d-l inv.-locotenent se îndreaptă spre elevi și le comandă: „Drepti!“ și clezii stau smirnă salutând: „Bine ați venit!“ Apoi se îndreaptă d-lui spre mine cu o ținută marțială adăugând:

— Am onoare a ne prezenta, d-le revizor școlar (locotenentul) învățătorul X, cu un efectiv de 60 elevi și aștept ordinele D-voastră!

Ca să fiu de stil am luat și eu cuvântul: bine, d-le învățător, ce clase conduci? „Clasa III sus! Clasa IV, cl. VI!“

Elevii ce... bine, dar nu prea sunt acasă cu noțiunile. C... nu dă cu destulă grabă răspunsul... la pricină e apostrofată de d-l... limba mereu prin clasa cu... fel, că a trebuit să

fost întrebarea, o iau bărbătață mi-a dat... — i-am zis —... telegea cum ar... s... ci și-a

să-i frâng... baza su-... îndurare,... les to-... care... în... în

3. Trăsura imi înaintează pe valea Gârbova în sus. La dreapta și stânga coline și dealuri mari împădurite și presărate cu căscioare ce lucesc ca tot atâtea peie albe prin codrul inverzit.

Centrul satului e departe încă și gândul meu sboară la școala pe care nu-mi pot da seama cum o voi găsi prin este p'aiuri pe la ora 8. Dar iată că de pe dealuri și coline răsare câte-o mogaândață de copil și „urlă“ de vale cu trăistuța cu căștile și cu puțină mâncare seacă în ea pentru amiază de gât. Când imi întorc privirea înapoi, vr'o 5 miștei erau acățati de trăsură și văzându-se observați, au dat fuga câțiva pași înapoi.

Am oprit. Dar ei nu cutezau să se apropie, nici la chemare. Nu erau obicinuiți să-i cheme domnii în căruță. În fine se încredințase din blândeța glasului meu că nu pot avea gânduri meschine și urcându-se s'au așezat câte și cinci în jurul meu.

Pe drum mi-au spus că sunt bucuroși de carte și că merg cu drag la școală. Dar dupăce le-am văzut școala, într'un hal fără hal, condusă de învățători tolerați cu pregătire de câte 2—3 clase medii, a trebuit să declar nesinceră mărturisirea lor, fiindcă nu-mi pot închipui, ca copiii naturii să se aște bine într'o școală cu pereții groși și murdari, cu o atmosferă tristă și mohorită, unde sunt izolați de sfânta natură și de lucrurile ei, unde nu-i suflet, nu-i viață.

Dragi copilași, când veți ajunge să aveți și voi o școală plină de adevăr și de viață, de veselie, o școală, care să vă invite simțurile și inteligența să înțelegeți și să cuceriți aceas'ă lume, care aici la voi vă imbie frumusețile sale la tot pasul?

*

Acum drumul mi se strimțează și urcă mereu printre stânci. De 20 de ani n'am fost călare, acum trebuie să-mi încerc puterile oricât de cu greu imi va fi. Sunt însoțit de directorul școlii Y care dimpreună cu tovarășii săi au dovedit un progres îmbucurător în toate ramurile de învățământ, numai în cântări nu. De trecere de vreme să silește să mă convingă, că clima nu permite o dezvoltare a organelor de cântare la acești băștinași, de aceea nici nu se prea trudește cu predarea cântărilor. Însuși d-l Dima îi alunga din cor pe cei din părțile acestor.

Regiunea e minunată. Stânci, părae, pălcuri de brazi, plătouri sămănaute cu case curețele și primitoare peste tot locul. Gospodarul din acești munți e sănătos și robust. Toată averea lui e casa și grădina, a cărei închisoare adesea trece peste locuri prăpăstioase și sumețe. În jur de casă câteva oițe și vaci cu lapte. Acestea îi dau hrana și îmbrăcămintea, iar restul nevoilor îl acopere din câștigul brațelor, cu cari exploatează păduri în folosul altora. Mălaiul și grâul și-l cară în spate din piața cea mai apropiată. Pe șesul mănăs din... sunt comune compacte de sași privilegiați, și nu știu ce înseamnă a duce o feldără de... în spate pe potecile din munți. Ei pun câte

2 boi mari, sau chiar și 4, la car și așa transportă toată familia și lucrătorii la moșia lor comasată. În mijlocul moșiei au câte o căsoae unde se adăpostesc de vânt, de ploii și de arșița soarelui. Țăranul nostru din munți însă înaintând pe poteca fără de sfârșit cu povara în spate, adesea este bătut de toate vremurile.

Copii nu se văd, ei trebuie să fie la școală. Iată că se zărește și aceasta sub un pâlcc de brazi. Băncile sunt sub umbra lor și se văd atâtea căpșoare de copii. Țănarul învățător ne ese înainte și ne primește. Pe timp frumos aici face școală în liber.

Elevii ne salută cu ton voios și inspecția se începe. Toate întrebările dovedesc destoinicia învățătorului, iar răspunsurile cumiști ne umple inima de bucurie. 65 de elevi divizați în 5 clase sunt la locul lor, chiar și în privința dexterității lor. De încheere cer o cântare. Elevii se ridică și ne procură un adevărat deliciu cu câteva cântări executate cât se poate de bine. Profitul cel mare l-a avut directorul care m'a însoțit. Și-a pus prejudiciul deoparte și la cea dintâi ocaziune mi-a cântat cu elevii săi un „Mugur mugurel“ de se induioșau și pereții salei.

*

De o altă pantă de dealuri și munți școala și biserica sunt lângă olaltă ca două surori bune. Bietul învățător nu și-a primit leafa de luni de zile nici dela biserică, nici dela stat. Nu m'aș fi mirat dacă nu l-aș fi găsit la post. Omul e nevoit să trăiască din ceva, mai ales dacă acest om a fost și refugiat, în care vreme i-s'a devastat totul ce a avut.

Dar e la loc. Școala indicsită de elevi e bine

condusă de el și ți-e mai mare dragul să-l privești în drăgălașul său port național, care cadrează atât de armonios cu al elevilor și cu întreagă regiunea aceasta de o hârnicie românească. Pe mase sunt caetele de aritmetică și de caligrafie. Cele de aritmetică cu figurile lor ungurești din era veche, privesc cu invidie la frumoasele motive românești de pe caetele de caligrafie. În curând nu o să mai fie nici urmă de ele. În scumpetea mare au fost întrebuințate din spirit economic.

Plin de recunoștință față de acest apostol i-am mărturisit'o sincer la urmă, că nu m'ar fi prins mirare prea mare, dacă nu l-aș fi găsit la post. — Nu pot face altfel d-le revizor — imi răspunse — ce ar zice acești oameni buni, acești frați ai mei, dacă ar vedea că-i părăsesc, căci doar pe mine mă au și la bucurii și la intristări. Nu, nu, n'am să-i părăsesc nici odată, or e ce s'ar întâmpla.

Și cum de astadață eram singur, mi-am luat de călăuză un țăran dintre cei cari erau acasă. Acesta a mărturisit că sunt adevărate spusele d-lui învățător și a rămas foarte mângăiat când a auzit și din gura mea, că da, învățătorul lor este unul dintre cei mai buni.

— Am să le spun la toți vorbele d-voastră, d-le revizor, ca să ne întărim și mai mult în credința și cinstea ce-i datorăm, — imi zise — apoi ne despărțirăm.

Drumul de aici înainte imi era cunoscut, îl făceam singur cu murgulețul meu. Mlădierea lui mă legăna prin cele poteci dumbroase, iar în gând mi se colinda cântarea care se termină cu refrenul: „și ne adă bine'n țară, mugur, mugurel!“...

Gh. Codrean.
rev. școlar.

Congresul învățătorilor.

În zilele de 6 și 7 August, Clujul nostru cultural a avut prilejul să salute între zidurile sale pe învățătorii Ardealului, veniți aci cu un dor nemărginit, acela de a găsi mijloacele cele mai eficiente, morale și materiale, grație cărora, cultura poporului românesc să dea înainte și să progreseze. Peste 200 reprezentanți ai județelor, desorbitului Ardeal, au alergat la Cluj pentru a găsi noi îndemnuri, cari să-i întărească în nădejdiile de a vedea instăpânit pe aceste meleaguri noul dub al culturii românești. Mănați și de dorul de a desăvârși și pune bază bună așezămintelor învățătoresți, fie care a căutat să adaugă și din partea sa o modesta petricică, fiecare a căutat să ridice mărirea acestei tagme, pentru care statul și societatea începe a avea cuvinte de laudă și încurajare. Deschis într'o atmosferă sarbătorească, neobicinuită până acum, acest congres, a avut darul să producă cele mai frumoase impresiuni tuturor autorităților, cari s'au grăbit să cunoască puterea de nuncă, de voință și de însuflețire a

dascălului român. Imprumutul dat de ardeleni, cu ocazia congresului dela București, a fost răsplătit în chipul cel mai demn, prin prezența fraților nostri iubiti dela București, în frunte cu președintele Dl V. Păunescu și Revizorul Capitalei Dl V. Popescu precum și cu reprezentanții Bucovinei înfrățire sincera formează una din preocupările învățătorilor noștri și ea se înfăptuiește pilej de prilej. Între alți oaspeți și autorități remarcăm pe Dl Dr. I. Mateiu directorul învățământului primar și normal din Ardeal, reprezentând oficial Ministerul Instrucției din București, și Secretariatul general de Instrucție, simpaticul Prefect al orașului Cluj Dl Dr. Petre Meteș, armata este reprezentată prin Dl General Florescu.

Ședința începe la orele 10 a. m. prin cuvântul de deschidere al Dlui Traian Șuteu, președintele Asociației, în care trece în revistă întreagă mișcarea de organizare și lupta culturală și națională a învățătorului român, de pe vremea

regimului maghiar și până astăzi. Aduce elogiile învățătorimii față cu armată, care ne-a dat cu foc unitatea națională. Se oprește asupra activității bisericilor românești, ocrotitoare a scump graiului nostru și a școlii profesionale cu mare rost pe vremea de restriște, scoate la suprafață minunata operă a dascălului român, condus de un ideal de veacuri, acela de a-și vedea neamul său ajuns la înălțimea care o merită. Pomeneste și de mizeriile ce se produc prin faptul că micul salar îl primesc neregulat, făcând apel și din locul de prezident la cei în drept, ca să curme aceste neajunsuri pentruca învățătorul să se poată dedica cu trup și suflet în serviciul mare al intereselor de stat, apelează la învățători să lucreze din răpuzeri pentru înfăptuirea celor mai sfinte nădejdi ale poporului românesc și salutând pe oasfeți și pe reprezentanți, deschide congresul.

Urmează salutările reprezentanților autorităților. Dl I. Mateiu într-o frumoasă expunere, se oprește asupra rolului învățătorilor români cari vor avea să transforme noile frontiere de azi ale țării noastre biruitoare, într-o frontieră culturală prin muncă cinstită și hărnicie. Salută congresul în numele Ministerului Instrucțiunii și al Secretariatului de instrucție din Cluj, dorind muncă spornică.

Dl P. Metes prefectul Clujului, se bucură că poate saluta în cetatea Clujului pe acei reprezentanți ai satelor cari duc steagul culturii poporului nostru. Li vede cu drag și le urează bun sosii.

Dl General Florescu răspunde în numele armatei, care vede în învățători armata din timp de pace.

Cum vor fi soldații eșiți din mâinile învățătorilor — copii, — așa vor fi soldații mari. Are cea mai hotărâtă nădejde în învățătorii neamului românesc, căci ei au dat probe eclatante de spiritul de jertfă. Dorește spor la muncă congresului.

Dl. Dr. Elie Daianu potopop în Cluj arată în cuvinte bine așezate munca de frăție dusă de biserică și școală în trecut. Aceasta muncă trebuie urmată și în viitor. Biserica cu educația morală și religioasă; școala cu opera sa culturală. Armonizarea acestora înseamnă întărirea neamului românesc.

Dl V. Paunescu președintele Asociației învățătorilor din vechiul regat este viu mișcat de aceasta frumoasă manifestare a fraților săi de dincoace de munți. Sufletul vrednic al ardealului îl vede reprezentat prin învățătorii ardeleni, muncitori tăcuți, harnici. Intrezărește un mândru viitor poporului românesc care descălușat acum de sub toate asupririle și trezit la o nouă viață, va străbate cu repeziune prin calamitățile de astăzi, ajungând la înălțimile unui popor nobil. Este încântat de nivelul ridicat al dascălului ardelen, care deși rob până eri, n'a pierdut nimic din frumuseța și măreția sa de muncitor idealist. Salută ardealul mândru în numele alor zece mii de frați în inima cărora acelaș dor trăește — de a vedea un popor fericit pe frumoasele văi și falnicii munți a țării românești triumfătoare. Colegul *Țigara*

salută pe învățătorii ardeleni în numele celor 900 învățători ai frumoasei Bucovine.

În aceasta atmosferă de sărbătoare, în care duhul înfrățirii tuturor țărilor românești își făcea adăpost în inimele celor de față, Dl G. Almdășianu secretarul Asociației citește raportul său vast, arătând, după frumoase cuvinte introductive, pe rând activitatea de un an a Biroului, a Comitetului central, a Consiliului general și a secțiilor județiene.

Lumea se oprește cu amărăciune asupra constatărilor, că unele secții nu au respectul datoriei. La loc de onoare se pune secția Bistrița-Năsăud, cu harnicul secretar G. Bochiș, apoi Turda-Arieș, Caraș-Severiu, Arad, Sibiu, Cojocna. Apoi ce fac comitetele secțiilor județiene cari nu au înaintat nici rapoarte despre activitatea lor de un an, era întrebarea care stă pe buzele celor ce umpleau sala? Învățătorul român nu cunoaște posturi de onoare ci posuri de datorie. Cei ce nu simțesc în ei dorul de a ridica prin muncă județele ce le reprezintă, să lase locul altora cu suflet. Aceasta era sentința ce se vedea scrisă pe fețele congresiștilor și aceasta este și dorința noastră.

Dl D. Hancu casierul general, dă relații într'un raport frumos alcătuit, situației financiare a Asociației. Din acest raport reese că membrii își fac prea neînsemnată chestie de conștiință la achitarea taxelor de membri. Abia 600 învățători și au plătit aceste taxe minimale, din 3—4000 de învat membri ai Asociației. Socotelile au trebuit încheiate cu un însemnat deficit atunci când Asociația are a'atea mii de membri.

Dl A. Pora, redactorul revistei „Învățătorul“, face o expunere a principiilor călăuzitoare în redactarea acestui organ susținut cu multă jertfa morală și cu mult simț de abnegațiune. Cel dintâin principiu este acela de a contribui prin colvanele sale la alcătuirea și crearea unei pedagogii specifice românești, potrivit cu aptitudinile și calitățile poporului românesc, iar al doilea de a aduna cu sârguință cu sistem rândurile învățătorilor români până la ajungerea unei organizații desăvârșite. Regretă că în munca aceasta uriașă prea puțin sunt aceia cari îi dau sprijinul. Are nădejde însă în ideea în numele căreia vine și simțeste că după greutatea de început, se va ajunge la o situație dorită. Aduce omagiile sale statului care a venit în ajutorul revistei prin frumoase sume.

Dl G. Stelea, dă relații cu privire la administrația revistei. Arată greutatea mari — dat fiind că conducerea administrativă ar reclama în permanență o persoană nu în chipul cum suntem nevoiți să o facem. Arată pe rând, după județe numărul învățătorilor abonați, și se constată că din câteva județe abia au abonat revista 10—15 învățători.

Se aleg comisiunile pentru cenzurare a diferitelor rapoarte, în persoanele Dior I. Dcpp, M. Ogoreanu, P. Nicoară, I. Bozga, I. Pop, O. Sasu.

Cu acestea se încheie ședința întâiu la ora 1, anunțându-se că conform programului după amiazi la ora 4 începe ședința adunării generale a Fondului Gheorghe Lazăr.

Ședința de după amiazi.

La orele 4 d. a. Dl Dr. Gheorghe Vilt, revizor școlar în Cluj, și președinte, în prezența Dl-ului Dr. I. Mateiu, reprezentantul Ministerului deschide cea dintâi adunare generală ordinară a fondului Gheorghe Lazăr. Arată munca însemnată a Asociației învățătorilor, până la punerea în ființă a acestei societăți, și spune că de acum încolo, această societate, având statutele aprobate se va conduce singură. Scoate în relief marea misuine a fondului Gheorghe Lazăr, menit a veni în ajutorul învățătorilor români, prin instituțiile sale existente. Aduce prinósul de mulțumiri factorilor, cari au înțeles așa de bine necesitatea de a se reveni asupra instituției „Casa Învățătorilor” care nu poate avea decât aceeași menire, de a fi adăpostul fiilor de învățători, și făcând apel la toți învățătorii de a se grăbi să se înscrie între membrii noului așezământ învățătoresc.

Dl A. Pora, raportează despre activitatea Comitetului provizoriu al fondului Gheorghe Lazăr, dela data aprobării statutelor, până la adunarea generală. Pomenește de convențiunea de colaborare, încheiată între Comitet și Universitatea din Cluj, prevenind adunarea că interesele membrilor sunt asigurate în cea mai largă măsură. Trecând la administrarea fondului Gheorghe Lazăr, frumoasa instituție Casa Învățătorilor din Cluj, vede asigurată prin aceasta creșterea și educația băeților de învățători la Universitatea din Cluj. Arată că până acum s'au anunțat, peste 2000 de învățători, membrii ai fondului Gheorghe Lazăr, și speră că în cel mai scurt timp vom putea număra pe toți învățătorii români ca membrii ai acestui fond. Căci este o datorie să fim conduși de principiul solidarității și ajutorării reciproce. Invocând marile greutăți prin cari s'a trecut până când cei în drept au sancționat prin frumosul lor gest juste revendicări ale învățătorilor ardeleani, formulează în fața adunării generale într'un ton hotărât, dreptul nostru al celor ce am muncit și ne-am jertfit, de a pretinde ca fiecare învățător român, fie că are interes personal, fi că nu are — să se știe membru al fondului Gheorghe Lazăr, pentru a contribui și el cu o mică cotizație, la ajungerea unui frumos scop. Învățătorii trebuie să înțeleagă că fără concursul tuturor, nu putem ridica pe fii noștri, și mai trebuie să știe că suntem datori a dovedi lumii că ceace ni-s'a dat pe bună dreptate, am meritat și o vom ști păstra cu sfințenie. Arată datoria învățătorilor de a ridica „Casa Învățătorilor” la bun renume pentru că prin ea ridicăm cinstea dascălului român în fața lumii și în ochii societății. Gândindu-ne la faptul că Statul prins prrijinul Dl-ului Secretar General Octavian Prie, — a venit în ajutorul susținerii în bune condiții a Institutului „Casa Învățătorilor” care de pe cea mai frumoasă piață a

Clujului duce fama numelui de învățător român aredelean în toate părțile frumoasei noastre țări, este acum rândul tuturor învățătorilor români de a sări cu grăbire la datorie. După expunerea largă a organizării în viitor a fondului și a Casei Învățătorilor termină cerând îndrumări cum să se perceapă cotizația de 1% a lefii de bază ce revine a plăți fiecare membru de drept.

Adunarea generală ia cunoștință raportul Dl-ului A. Pora și aduce hotărârea ca să se facă intervenție la guvern, rugându-l să binevoiască a da ordin perceptoratelor ca acest procent din leafa de bază, să fie reținut dela fiecare membru de drept în 1 Iulie a fiecărui an prin state.

Dl. P. Bura cassierul general al fondului „Gheorghe Lazăr” raportează despre averea fondului. Amintește că din cele 25% ale serbărilor școlare, s'au încasat până acum peste 10.000 lei. Face apel la membrii să încurajeze acest lucru care ne poate aduce însemnate contribuții, cu ajutorul cărora vom putea face față cheltuielilor, împreunate cu susținerea Casei Învățătorilor.

După cari Dl Dr. G. Vilt președintele fondului, arătând că mandatul comitetului era provizoriu, cere să se aleagă o comisiune care să propună adunării generale noul comitet. Adunarea alege comisiunea de candidare care se retrage. După consultare comisiunea prin Dl P. Rămneanțu, învățător-deputat, propune iar adunarea generală alege pe un period de 3 ani comitetul după cum urmează:

Președinte: Dr. George Vilt
V. președinți: Basiliu Poruțiu, Iuliu Groșoreanu
Primsecretar: I. Anghelii
Secretar: George Tiliuca
Cassier: Petru Bura
Controlor: Dumitru Hancu.

Censori:

Patrichie Rămneanțu, Petru Savi, Nicolae Firu, Ioan Pavel, Petru Vancu.

Membrii in comitet

a) din localitatea sediului și jur:

Anton Domide, Joan Pescariu, Dr. Pavel Roșca, George Stelea, Vasile Chintoan, Nicolae Popa, George Oltean, Constantin Iencica, Ioan Iscu, Mihail Hurdacaciu, Dna Constanța B. Duică, Ambrosiu Abui, Gavril Almășanu, Emanuil Irimie, Ioan Runcu, Ioachim Pop. Vasile Nossa, Ioan Biji, Andrei Mureșan, George Prodan.

b) din județe:

Alba de jos: Leon Maior, Marian Sasu
Brașov: Ștefan Popoviciu, Gr. Popescu
Treiscaune: I. Modroiu
Făgăraș: Octavian Pop, Traian Șuteu
Sibiu: Mihail Ogoreanu, Izidor Dopp.
Hunedoara: Nicolae Voina, Porfiriu Nicoră
Târnava-Mare: Aurel Popa, Ioan Miuța
Târnava-Mică: Alexandru Macarie, Gavril Bozozau

Turda-Aries: Emil Mureșan, Teodor Oțel
Bistrița-Năsăug: Gavril Bochiș, Petru Rogneanu
Solnoc-Dobâca: Ioan Moldovan, Virgil Pop
Maramureș: Eugen Duncan, Ioan Cupcia
Sălati: Emil Pocola, Ioan Gozman
Bihor: Petru Coroiu, I. Nevriceanu
Satu-Mare: Ananie Măgdaș, Ilarie Beianu
Arad: Pavel Dârlea, (Ineu) Nicolae Cristea
Mureș-Turda: Ieronim Puia, Laurențiu Togănel
Timiș: Alexandru Roja, Petru Bizerea
Torontal: Petru Băran
Caras-Severin: George Lipovan, Gherghe Ugliș
Ciuc: Nicolae Comanici
Odorheiu: Ioachim Nistor.

Consiliu de administrație al „Casei Invățătorilor” din Cluj:

Nicolae Popa, Anton Domide, Dr. Pavel Roșca, George Oltean, George Stelea, Vasile Chintozan, Ambrosiu Abui, Ioan Pescariu, Gavrilă Almășanu, Andrei Mureșan.

Comisiunea de supraveghere a Casei Invățătorilor:

Ioan Pescariu, Dr. Pavel Roșca, Anton Domide, Dumitru Hancu.

Comisiunea de disciplinare:

Președintele: Dr. Gheorghe Vilt

Vicepreședintele: Iuliu Groșoseanu, Ioan Deleanu, Vasile Idu, Pavel Jumanca, Aurel Pinteia.

Dr. *Traian Saleu*, membru în Comitetul fondului Gheorghe Lazăr, și președintele Asociației învățătorilor, în cadrele unei cuvântări frumoase arată meritele neperitoare ce și-a asigurat domnul *P. P. Negulescu* Ministrul instrucțiunii și domnul *Dr. Octavian Prie*, Secretarul general al Instrucției din Ardeal, în jurul înființării fondului Gheorghe Lazăr și cu deosebire cu gestul frumos prin care au restituit instituția Casa Invățătorilor, — corpului didactic din învățământul popular, adică învățătorilor. Exprimându-le în fața adunării generale cele mai sincere mulțumite pentru binevoitorul sprijin de care au făcut partași pe învățătorii ardeleni din înalta D-lor situație, propune iar adunarea generală proclamă cu mare însuflețire ca membrii de onoare ai „Fondului Gheorghe Lazăr” pe Domnii *P. P. Negulescu* și *Dr. Octavian Prie*, dând mandat Comitetului să elibereze diplomele.

Domnul președinte *Gheorghe Vilt* — după ce D-sa a intrat ca membru fondator încă la adunarea de înființare, — anunță ca membru fondator și pe soția D-sale, D-na *Dr. George Vilt*, născută *Victoria Frâncud*ând în primire casierului general suma de 1000 lei.

Aclamat D-sa mulțumește și în mijlocul unei atmosfere sărbătorești, declară ședința de încheiată la orele 7 seara.

Ziua II.

Inangurarea Casei Invățătorilor.

La ora 10 a. m. sala mare a Casei Invățătorilor din frumoasa piață a lui Ștefan cel Mare, era plină de congresiști. 2 frumoase stindarde naționale vesteau celor adunați, ca și tuturor trecătorilor sărbătoarea ce se săvârșește în încăperile acestui pompos edificiu.

Congresiștii, ocupă locurile destinate. Pe băncile din față ocupă loc dl *Dr. I. Mateiu*, reprezentantul Ministrului Instrucțiuni și Secretariatului general de Instrucție din Cluj. Domnii profesori universitari *Marin Ștefănescu* și *Emil Hațegan*, Dnul general *Florescu*, reprezintă viteaza noastră armată, Dl *Metes*, prefectul orașului, Dnu *Dr. Pavel Roșca* și *Dr. L. Chirilă*, mai multe dame, și alții. Protopopul *Etic Dăian* și preotul *Capelu Spătariu* îndeplinesc sfințirea apei, asistați de un cor al învățătorilor care dă răspunsurile. Urmează stropirea cu apă sfințită a institutului întreg.

După aceste, Dl *Dr. George Vilt* arată istoricul pe scurt al Casei Invățătorilor, făgăduiește în numele Comitetului, a lucra pentru prosperarea institutului, și pentru bunul său nume.

Dl *Dr. I. Mateiu* invoacă necesitatea de a se armoniza toate energiile învățătorilor români cu ale Universității, pentru a se înfăptui cât mai în grabă unitatea sufletească și prin ea unitatea noastră culturală, nu mai puțin legătura între corpul didactic primar și universitar. Pentru realizarea acestei opere statul își dă întreg concursul.

Dl *Prof. E. Hațegan* în numele universității din Cluj, salută cu multă căldură pe învățătorii și apostolii culturii românești ai satelor. Aduce admirația pentru învățătorii români, a căror trecut e o garanție sigură că nu avem să ne temem de virorul neamului românesc. Mai avem — zice D-sa — greutatea mari, dar dacă am învins urgia unei apăsări de o mie de ani, cine mai stă la îndoială că ru vom învinge greutatea prezentului. În această casă a D-voastră, pe care o inangurăm astăzi în bun acord, vom lucra în viitor mână, de sigur în plină armonie, și munca comună va întări și mai mult legăturile cari trebuie să existe între învățători și Universitatea noastră.

Dl *Traian Saleu*, președintele Asociației învățătorilor aduce mulțumite cerului și oamenilor cari au ajutat ca aceasta instituție să fie adăpostul copiilor de învățători. Mulțumește președintelui fondului pentru ostenețele depuse, salută pe reprezentantul statului, și în urmă, adresându-se Dlui *A. Pora* îi dorește deplină sănătate pentru realizarea gândurilor frumoase în serviciul cărora și-a dedicat întreaga sa putere. E convins că munca și hărnicia D-sale va aduce cinste învățătorului român.

Dl *V. Păunescu* președintele Asociației generale a învățătorilor din vechiul regat exprimă admirația sa și a colegilor săi pentru activitatea binefăcătoare și rodnică a fraților din Ardeal.

Di *I. Ghiția*, student universitar fiu de învățător, aduce mulțumite învățătorilor pentru sprijinul ce dau copiilor. învățătorilor.

Di *A. Pora*, directorul administrativ arată cum prin stăruință, prin încredere în triumful dreptății, prin abnegațiune și jertfă se poate ajunge la realizarea unei idei superioare. Ia în primire înstituția, făcând declarațiuni solemne, că având ajutorul Statului și nelipsind cei buni, va putea satisface tuturor pretențiilor.

Terminându-se seria discursurilor. Di președinte încheie prin câteva cuvinte iar oaspeții și întreaga asistență este invitată să viziteze institutul. Toți admiră frumosul edificiu și buna rânduiială și curățenie care o află.

La ora 1, toți oaspeții în frunte cu autoritățile iau loc în sala mare a institutului, unde se dă bauchetul oficial. Seria toastelor o începe Di *Dr. G. Vilt*, care ridică paharul în sănătatea *M. S. Regelui* și a familiei regale. Toată sala se ridică și întonează în mijlocul unui elan de însuflețire imnul regal.

Di *Dr. I. Matei*, bea pentru Domnul Ministru Negulescu. Di *Ioachim Pop* ridică paharul pentru di secretar general al instrucției *Dr. Oct. Prie*. Di *Prefect Dr. Metes*, ridică paharul pentru învățământul popular în Ardeal. Di *Izidor Dopp* toastează pentru armată și pentru reprezentantul său di *General Florescu* (aplauze fur-tunoase). Răspunde Di *General Florescu* mișcat în numele armatei.

După banchet toți congresistii, în frunte cu autoritățile se fotografiază în grădina dinaintea institutului.

*

După masă la orele 4, se deschide din nou ședința congresului Învățătorilor. Comisinnile delegate cu cenzurarea diferitelor rapoarte își prezintă prin raportorii lor își cetesc aceste rapoarte făcând mai multe propuneri cari se acceptă și după cari se dă descărcare Comitetului, cassierului, redactorului responsabil al revistei, administratorului propunând să li-se aducă mulțumite pentru munca grea și rodnică ce au desfășurat în interesul învățătorilor și al școlii române.

Di *Traian Șuteu*, oprindu-se asupra activității multiple și rodnice depusă de Domnii *Dr. Ion Mateiu*, directorul învățământului primar din Ardeal, *Vladimir Ghidionescu* și *Ion Ursu* profesori universitari în Cluj propune iar Congresul li proclamă cu însuflețire de membrii onoari ai Asociației învățătorilor.

În jurul punctului *Statificarea* s'au încins discuțiunile cele mai violente. Toți într'un graiu au arătat situația insuportabilă a învățătorilor confesionali, cari au căzut victima unor stări de care abia ne putem da seamă. Congresul declară categoric că nu mai poate lăsa nerezolvită o chestiune care atinge atât de păgubitor pe membrii săi. Se dă delegație comitetului să înainteze chiar din ședințele congresului o moțiune-memo-

riu către consistoarele tuturor eparhiilor din Transilvania. Se încredințează o delegație să prezinte aceste memorii personal la cei doi Metropoliți din Sibiu și Blaj. Dacă răspunsul nu va fi mulțumitor Comitetul capătă mandat să roage pe Di Ministru să statifice toate școalele.

Înaintându-și comitetul demisia Congresul nu o primește ci aclamând, cer să rămână mai departa la conducere.

După aceste președintele în mijlocul unor manifestații de simpatie față de conducătorii Asociației încheie ședințele.

După Congres un grup de 65 învățători ardeleni, pleacă într'o lungă excursiune de studii în vechiul regat. Un raport amănunțit despre această excursiune va urma în numărul viitor.

A. Pora,

Discurs

la înaugurarea festivă a — „CASEI ÎNVĂȚĂTORILOR“ — ținut în 7 August 1921.

D-le reprezentant al guvernului!

D-le președinte al Fondului!

D-le director!

Frați colegi!

Îndată ce organizația noastră începuse să se consolideze ne trebuia un adăpost de unde să se cămăuiască, unde să-și așeze archiva și unde să-și instaleze redacția și administrația rev. — „Învățătorul.“ — Și fiindcă în conștiința noastră trăia ideea că dela fostul stat ungar s'a moștenit o „Casă“ a învățătorilor, unde ne puteam întoarce privirea decât asupra acestui palat? Poședând noi un drept legitim de moștenire am început a face primii pași, pentru ca această instituție să se lase destinației sale vechi. Cu multă grijă veghiam ca păstrând tradiția, să nu să întrerupă continuitatea în schimbarea caracterului, pentru care a fost ridicat, adevcă: „*prinos de recunoștință și amagiu adus muncii de obște a învățătorilor*“ — după cum așa de frumos grăește pisania dela intrare.

Și fiindcă apărarea acestui drept sfânt al nostru începuse să tulbure socotelile altora, a trebuit să înfruntăm atacuri și loviri pătimașe tăgăduindu ni-să puterea, capabilitatea și modalitatea întreprinsă de noi peniru a deslega problema ce să formasă în jurul acestei — „Case.“ — Nu ne am dat însă bătuși și cu țaria morală acelu ce se bazează pe legi și documente am făcut un front care nu s'a mai putut sparge. Apărându-ne bunul nostru cu adevară îndărătnicie, și multă încredere în biruință — am triumfat. Și Asociația noastră e mândră de acest triumf. Dar mai mândră trebuie să fie învățătorimea, care a trecut biruitoare prima peatră de încercare, „dând dovezi la lume“ că știe cum să apeze drepturi vechi și cum să câștige alte nouă. Învățătorimea română prin unire înțelegere și o bună conducere a dovedit că e nu numai o forță fizică, dar a dovenit și o forță me-

rală, care dacă nu să atinge de al altuia, nu ce-dează — pentru toate în lume — aceia ce este al său.

Asociația noastră nu avea nici un gând de a deveni ea stăpâna acestei „Case.” — Ea a luat numai inițiativa de a organiza o nouă societate, un „Fond” care să susțină și conducă aceasta instituțiune nobilă și frumoasă. De aceia în două congrese succesive a tradus și adaptat statutele „Fondului” și cele de administrare pentru ca totul să corespundă împrejurărilor nouă de viață și concepțiilor nouă a statului român. Toate acestea căpătând prealabila învoire și aprobare a forurilor superioare, cu ziua de azi în mod sărbătorește ia ființă având a să administra separat de agendele Asociației. Asociația noastră mândră că dă la o parte, mulțămită de aceia ce a putut realiza înscriind acest titlu de glorie cu litere de aur în analele sale.

D-le reprezentant al guvernului!

În numele: „Asociației învățătorilor români din Ardeal, Banat, Crisana și Maramurăs” împărtășesle înaltului guvern și D-lui Secretar gen. mulțămirea noastră pentru binevoitorul consurs ce ne-a dat întru ducerea la deplină izbândă a gândurilor noastre bune, curate și sfinte. Le datorăm o recunoștință vecinică și noi, dar mai ales aceia dintre copii noștrii, cari vor beneficia de favorurile a acestei instituții, pentru ca asigurări cu adăpost, întreținere, lumină căldură și așternut comod să-și poată isprăvi studiile universitare spre bucuria părinților fala țării și gloria neamului. Vă rugăm cu tot respectul comunicați devotamentul nostru, căci înaltul guvern și dl Secretar general fiind în deplină cunoștință de cauză a dat deslegarea meritoare acestui așezământ continuându-i tradiția, păstrându-i caracterul și neschimbându-i scopul.

Să trăiți la mulți ani.

D-le președinte al Fondului!

Cunoscându-vă calitățile superioare însușirile nobile, cunoștințele frumoase scrupulozitatea în afaceri de administrare bănească, praxa îndelungată și imparțialitatea ce vă caracterizează, învățătorimea română întrunită în congresul diu Ang. anul trecut V'a chemat în fruntea: „Fondului Gheorghie Lazar.” A făcut-o aceasta fiindcă avea toată încrederea în persoana D. V. căreia nimic nu-i lipsește, pentru a conduce o nouă societate pe drumuri sigure și ducătoare la scop. Nu uitați că organizarea nouă poartă numele celui mai mare dascăl al neamului, care necunoscând pedeci prin străduințele proprii a chemat un popor întreg la redeșteptare națională: Și ce omagiu mai mare puteam aduce acestui lucefar strălucitor, ca acum când să împlinește un veac dela moartea sa, să eternizăm numele lui și al nostru prin aceia că Fondul din care se va susține: „Casa învățătorilor” să poarte numele de „Gheorghie Lazar”. Fiți asemenea acestui apostol și trâmbițați în lume rostul și menirea Fondului ca oamenii înțeleghători

să sacrifice din prisosul lor pentru augmentarea lui, ca astfel acesta să crească și înflorească spre cinstea președintelui și spre binele și folosul nostru.

Să trăiți la mulți ani!

Iubite D-le director!

După munca grea și obositoare ce am săvârșit doi ani dearândul, putem fi liniștiți și mulțămii că nu ne-am trudit zadarnic. Străduințele noastre au fost încoronate cu succes desăvârșit, mulțămită oamenilor pricepători în lecul întâiu Dlui secretar general și fraților noștrii, cari ne-au stat în ajutor. Căci dacă sufletele noastre s'au îndoit vreodată de izbândă; colegii noștrii au fost aceia, cari ne au vărsat în inimi balsamul credinței că trebuie să biruim. Și fiindcă în problema: „Casei” Dta ai fost motorul principal, Dta ai fost farul luminos care produceai lumina dovezilor grăitoare, ai avut recunoștința întregii lumi dascălești, de a fi primul director al acestei instituții, care strălucește așa de maiestooasă în mijlocul acestui oraș. Ești un om cinstit, caracter întregu muncitor de forță, organizator priceput un idealist la culme, și mai pre sus de toate cel mai respectat coleg a corpului didactic primar. Ne punem toată încrederea în buna chiverniseală ce vei introduce în gospodăria acestui cămin, în care copii noștrii trebuie să se sinifă mulțămii și fericiți. Arată și în viitor că dacă dascălul român n'a putut da probe de însușiri alese, motivul nu a fost că nu le ar fi avut, ci pricina a fost că ne au lipsit împrejurările prielnice de a le putea manifesta. Fă ca toți aceia, cari din rea credință ni le-au tras vreodată la îndoială să simtă remușcări de conștiință și să se inchine cinstei, hărniciei și cumintăniei dascălului român. Fă să amuțească toate gurile rele, iar organele superioare de supraveghere și control să fie mulțămite de felul și forma conducerii acestei: „Case”. Și atunci învățătorimea română își va fi de douăori recunoșcătoare.

Să trăești la mulți ani.

Frați Colegi!

Prænicul de azi, pentru noi dascălimea română este cel mai mare eveniment în viața noastră dela unire încoace. Mare prin faptul că este încoronarea desăvârșită a unor străduinți și grele încordări sufletesti; mare prin faptul că ne este asigurată creșterea academică a fiilor noștrii la facultățile universității. Mai resteează acum ca noi să ne facem datoria de membrii ai „Fondului G. Laza:” pentru a-i asigura puțința de lucrare. Apelăm deci la spiritul de jertfă pe care niciodată nu l'ați negat lucrurilor bune și folositoare. Cei ce avem copii, jertfim pentru noi înșine, iar cei ce n'au pentru tovarășii lor. Împlinindu-ne cu dragoste obligamentele noastre suntem asigurați că statul încă ne va ajuta cu obolul său pentru ca „Casa învățătorilor” să nu tânjească, ci din contră să ne servească de laudă și glorie.

Așa să ne ajute Dzeu!

Traian Șuteu

Instrucția religioasă.

Deciziune ministerială privitoare la instrucțiunea religioasă în școlile Statului din Transilvania.

1. Instrucțiunea și educațiunea religioasă a elevilor și elevelor din școlile Statului cade în competența confesiunilor, Statul dă confesiunilor tot concursul său pentru ca instrucțiunea și educațiunea religioasă din școlile sale să fie cât mai efectivă.

2. În consecință ministrul instrucțiunii organizează, după necesitate, catedre pentru predarea religiunii la instituțiile sale, având confesiunile dreptul de a-și înlocui planul de lecțiuni și de a propune pentru ocuparea catedrelor de religie persoane cu pregătiri cerute de lege.

3. Numirea persoanelor propuse cade în competența ministerului instrucțiunii, care le va încadra și retribui conform regulamentelor în vigoare.

I. Instrucțiunea religioasă în școlile primare.

a) Comunele rurale.

1. Instrucțiunea religioasă în școlile primare ale Statului o fac preoții locali, în baza salariului preoțesc, fără nici o remunerație specială.

2. Statul acordă pentru instrucțiunea religioasă onorariu special numai în cazul când numărul elevilor de aceeași confesiune, cari frecventează școala, este mai mare de 80, socotindu-se 4 ore săptămânal.

3. Peste acest număr de elevi Statul acordă pentru fiecare oră săptămânală o remunerație de 200 lei anual, socotindu-se ora după 20 elevi.

În comunele unde sunt mai multe parohii de aceeași confesiune cu mai mulți preoți instrucțiunea religioasă o face fiecare preot în număr proporțional de ore, conform îndrumărilor primite dela autoritatea bisericească.

În astfel de comune punctul 2 din art. 1, a, este a se aplica pentru fiecare parohie în parte, iar onorariul fixat în p. 3, art. 1, a, se va acordă numai dacă numărul de elevi din acea comună este mai mare de 80 de fiecare parohie.

a) Comune urbane.

1. În comunele urbane învățământul religios se face :

- a) Pe școală ;
- b) Prin grupare de clase ;
- c) Prin concentrare de școli.

2. Gruparea de clasă se face când o clasă are prea puțini elevi de aceeași confesiune iar numărul elevilor dintr'o clasă grupată nu trece peste numărul reglementar al unei clase regulate (în școli primare 80).

În caz de gruparea claselor, materialul de învățământ religios se poate predă și alternativ, într'un an materialul unei clase, în celălalt an al celeilalte clase.

3. Concentrarea elevilor dela mai multe școli similare se face după un plan stabilit înainte de preotul sau preoții locali, în acord cu revizorul și directorii școlilor și aprobat de minister. În astfel

de cazuri se va ține seamă de edificiul școlar unde se face instrucțiunea religioasă pentru elevii dela școlile concentrate, să fie accesibil tuturor elevilor.

4. În comunele urbane instrucțiunea religioasă o face preotul local în baza salariului preoțesc, fără vre-o remunerație specială, întrucât numărul elevilor cari frecventează școala nu este mai mare de 60. Peste acest număr se acordă remunerațiile prevăzute în art. 1. a.

5. La caz că într'o comună urbană există mai multe parohii de aceeași confesiune, rămân valabile prevederile art. 1, a) p. 4.

6. Catedrele pentru instrucțiunea religiunii în școlile primare urbane ale Statului se pot organiza numai în cazul când numărul elevilor de aceeași confesiune poate asigura pentru un catehet numărul de ore reglementare, fie la școala primară, fie în combinații cu alte școli medii, profesionale, normale sau secundare, existente în aceeași localitate. În cazul acesta catehetul va fi socotit ca aparținător personalului didactic dela școala superioară și retribuit întocmai.

Catedra pentru instrucțiunea religiunii o organizează ministerul instrucțiunii publice în baza unei propuneri a autorităților competente bisericești, după ce se va fi luat avizul directoratului regional.

II. Instrucțiunea religioasă în școlile medii profesionale, normale și secundare.

1. În școlile medii, profesionale, normale și secundare, instrucțiunea religioasă se face după aceleași norme ca și în școlile primare urbane, adică :

- a) Pe școli ;
- b) Prin grupare de clase ;
- c) Prin concentrarea de școli.

Gruparea de clasă și concentrarea de școli se face separat pentru băieți și separat pentru fețe.

2. Dacă numărul elevilor de aceeași confesiune dela una sau mai multe școli ale Statului în aceeași localitate este suficient ca să asigure pentru o catedră de religie numărul de ore reglementar, ministerul instrucțiunii poate organiza catedra, întrucât organizarea aceasta o află de motivată.

În cazul acesta profesorul de religie este a se considera în todeauna aparținător corpului didactic dela școala superioară și va fi retribuit întocmai.

3. Unde nu există catedră neorganizată, instrucțiunea religioasă o fac preoții locali în baza salariului preoțesc ce îl primesc dela Stat, fără nici o remunerație specială, dar numai în cazul dacă numărul elevilor de aceeași confesiune nu trece peste 20. Pentru acest număr Statul acordă de fiecare oră săptămânală, socotită tot după 20 elevi, 300 lei anual.

4. Neobservarea orarului și neglijarea instrucțiunii religioase constituie delict disciplinar.

Ministerul instrucțiunii va cere autorităților bisericești competente ca în astfel de cazuri să

pornească cercetare și să aducă hotărâre. Dacă autoritatea bisericească nu se pronunță în termen de 3 luni dela primirea adresei ministerului, sau dacă hotărârea adusă nu este în conformitate cu prevederile prezentei deciziuni, ministerul instrucțiunilor interveni pe lângă ministerul cultelor care detrage retribuțiile preoțești ale respectivului în întregime sau în parte, după gravitatea cazului.

5. La începutul fiecărui an școlar, autoritatea bisericească competentă este datoare a prezenta organelor școlare în drept tabloul persoanelor însărcinate cu instrucțiunea religioasă dela toate categoriile de școli ale Statului.

6. Instrucțiunea religioasă a elevilor dela școlile Statului nu poate fi făcută în localuri particulare sau acasă la preoți, ci numai în edificiul școlar designat spre scopul acestor.

7. Personalul didactic însărcinat cu instrucțiunea religioasă va îngriji și de educațiunea religioasă a elevilor ca acea să asiste la serviciul divin în Duminici și sărbători și să satisfacă tuturor cerințelor religioase impuse de credința lor.

8. Această deciziune intră în vigoare la 1 Septembrie 1921.

Toate regulamentele, ordonanțele anterioare acestor reguli sunt și rămân abrogate.

NE TREBUE APOSTOLI!

*Ne trebuie apostoli
Ca Pavel să pornească
Și 'n lume să re'nvie
Credința creștinească.*

*Ne trebuie apostoli
Să 'nfrâne lăcomia
Și iară să 'ntroneze
In lume o m e n i a.*

*Ne trebuie apostoli
Cu drogoște de țară
Să indemne la frăție
La m u n c ă solidară.*

*Ne trebuie apostoli
Cu duhul înnoirii,
Să 'ndrepte România
Pe calea mântuirii.*

G. B.

Raportul secretarului general al Asociației, ținut la congresul al III-lea al învățătorilor în 6—7 August 1921.

Onorat Congres!

Deviza: „In unire este puterea“ s'a avut în vedere, când în luna Februarie 1919, învățătorii din toate colțurile pământului desorbit s'au adunat în Sibiu și au proclamat de înființată „Asociația învățătorilor români din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș și părțile ungurene“. Se spune, că în zilele înființării Asociației a fost o manifestare a suflului dăscălesc din Dacia superioară, cum nu s'a mai văzut nici odată și trebuie să fie așa. Trebuia ca învățătorimea martiră timp atât de îndelungat, să arate odată și prin numărul ei și prin marea hotărâre ce a luat-o, că o nouă epocă de viață se începe infeliul de a fi a dascalului și a școlii române. Memoriabilul prim congres a fost realizarea unui vis, la care nici nu ne-a fost iertat să ne gândim și numai cu câțiva ani înainte de acea. Învățătorimea română de mult era conștientă cât adevăr și speranță pentru mai bine se cuprinde în axioma „In unire este putere“. Dar nu mai puțin și vfrășmașii au știut acest lucru. De acea când am fost încercat cu ani înainte a face acea, ce am făcut la Sibiu în 1919 am fost împiedecați și în sufletul învățătorimii s'a instăpănit iarăși resignarea și așteptarea vremurilor mai bune. Și bucuria sosirii vremurilor mai bune, pentru învățătorii întru nimic nu s'ar fi putut afla expresie mai bună și mai impunătoare de cât prin primul congres al lor.

Astăzi noi suntem în pleniul congresului al

III-lea al Asociației noastre. Și dacă am început Raportul comitetului central prin revocarea în memorie al I. congres, cred că nu ni s'ar putea obiecționa lucrul acesta, de oare ce a fost necesar să procedăm așa pentru a ne putea da mai bine seamă de înțelesul celor, ce au să formeze conținutul introducerii acestui raport.

Onorat Congres! Solidaritatea este de sigur un factor important în viața unei corporațiuni. Originea imboldul prim, pentru înjghebură orărei organizațiuni ore la baza sa acest sentiment. Mult și de multe ori ne-a fost dat să auzim pronunțându-se și vorbindu-se acest cuvânt: *Solidaritate*. Dar nu știm întru cât a fost înțeleasă adevărata lui esență, atât din partea celui ce-l rostea, cât și dintr'a celor ce se solidarizau la ceva. În viața Asociației noastre *solidaritatea* înseamnă piatra unghiulară, fără de care poate exista, sau și dacă există nu se înțăto-sează ca un cadavru, fără acea căldură, energie și acțiune hotărâtă, singurele în stare să ducă la ajungerea scopurilor deja înainte preconizate.

Și într'u cât azi în al III-lea Congres ordinar al Asociației, s'a socotit de trebuincios din partea comitetului Central a face a espunere minuțioasă în fața învățătorimii de cea ce suntem și ar trebui să fim, de cea ce s'a ajuns și mai trebuie să se ajungă; înainte de toate ne vom ocupa puțin de „*Importanță solidarității pentru noi învățătorii*“.

Aceasta pentru faptul, că problemele actuale de interes cardinal pentru școală și învățător, ce ne sunt puse înainte de împrejurările de față, — produsul unui complex de cauze — numai prin solidaritatea noastră se pot rezolva așa după cum cere dreptatea și binele obțesc.

Ce e solidaritatea? Solidaritatea este acel sentiment de natură colectivă, care face ca în numele unor idei a unor interese comune, întreaga masă să se ridice și acționeze, ca un singur om.

Am zis, că solidaritatea este nu sentiment ds natură colectivă. Da: Căci numai în senzul acesta ne putem închipui, ca indivizi de natură și mentalitate deosebită fiind pătrunși la un moment dat de aceasta simțire mai mult, ca ori și de care alta, să fie în stare a-și revendica cea ce-le compete.

Interesele și ideile comune sunt acele din cari se infiripă la început, acest sentiment, — cu cât esperințele neizbutirii singurateice într'un scop crește și să generalizază — cu atâta se desvoaltă și el și prinde rădăcini în inimile tuturor aceloră, cari sunt bătuți de aceleși gânduri și ahitează la împlinirea acelorăși dorinți. Firește cu cât scopurile în comun urmărite vor fi mai bine aprofundate și înțelese, cu atât și solidaritatea pentru a izbuti ni se înfătoșează, ca ceva mai impunător și leagă mai strâns și mai sigur la olaltă pe cei interesați.

Răsărit din necesitatea de a munci în comun pentru ajungerea unui scop comun, simțul solidarității e în acelaș timp și mijlocul cel mai potrivit de a cunoaște valoarea caracterelor oamenilor din societate. Prin nimic nu poate să fie mai bine pus la probă sentimentul altruistic al cuiva, sentimentul cinstei și a onoarei în de a privi și a cinsti interesele mari colective, apoi din nimic nu se poate vedea mai bine cadrul lunei spirituale al cuiva, de cât în momentul invocării, — pentru ajungerea cutărui scop, — at sentimentului de solidaritate. Gradul de demnitate, gradul de onoare al cuiva e strâns legat de atitudinea și de raportul sub care se înfătoșează atunci, când cei, căror se pretinde că aparține, — îi cer concursul într'o acțiune oareși care.

Principiul, care determină timbrul solidarității este; cu cât societatea e mai avântată cu atât se simțe o mai mare cohesiune între membrii ei. Cu cât o tagmă de oameni este mai uniform pregătită și cu cât pregătirea aceasta va fi mai răsărită, cu atât solidaritatea se va evidenția mai ingrabă, va fi mai tenace și mai fertilă. Mărimea sau micimea fondului sufletesc alcuiva depinde de la gradul de solidaritate pe care-l dovedește. Atât despre solidaritate ingeneral.

Să vedem acum sub ce aspecte se prezintă solidaritatea în marele corp învățătoresc. În orice organizațiune seriozitatea și ponderozitatea problemelor ce și le-a pus ca scop pentru rezolvire, ar trebui să fie determinatoare pentru efortul de solidaritate ce se pretinde de la membrii ei. Dar durere în

realitate lucrurile stau tremei invers. Și anume; efortul solidarității membrilor respectivei organizațiuni, hotărăște că întru cât problemele avute în vedere vor fi rezolvite.

Asociația Inv. din Ardeal, Banat, ect. încă din momentul înființării ei ș'a pus înainte spre rezolvire probleme vaste, probleme impuse de vremurile mari pe cari le trăim și cari timpuri în vremea fondării Asociației ne apăreau unice în felul lor. E de ajuns pentru a ne da seamă de problemele cu cari stăm față în față șe rezum la acest loc § 2. al statutelor în care ni se arată scopul Asociației;

a) Înaintarea culturală, întărirea morală și ajutorarea morala și materială a membrilor ei.

b) Cultivarea sentimentului de solidaritate.

c) Ridicarea prestigiului corpului didactic, innălțarea moralului membrilor și conclucrarea întru înființarea unei asociații a învățătorilor români din întreagă România mare.

d) Preocuperea neconținută de probleme culturale, morale, economice și naționale, cari interesează viața poporului român și cari așteaptă rezolvarea de cătră școală și învățătorime.

Cu aceste gânduri mari și de multe felinoi ș'a început viața în larna anului 1919. Asociația noastră. Si de atunci au trecut doi ani și mai bine. Și învățătorimea în acest răstimp zi de zi a făcut câte ceva pentru a ajunge la scopurile atât de mult dorite. Dacă însă nu a ajuns până unde s'ar fi pretins să ajungă, după o muncă ce o îndeplinești timp de 2 ani și jumătate, apoi dintre multe altele, o cauză esențială e și lipsa de o solidaritate vrednică de marile scopuri, ce le urmărim.

Între scopurile Asociației enumerate în § 2. al statutelor sunt unele fără realizarea cărora nici nu ne putem închipui pe celelalte; Cum ar fi „*Înaintarea culturală și întărirea materială și morală a membrilor ei*“. Tocmai în aceasta calitate primordială a fost stângenită tagma noastră din provinciile desrobite, de împrejurările și reformele introduse în viața noastră socială în ultimul timp. Învățătorimea la rândul său luând aceste în considerare ce datorință are? Are datorință de a se opune și a înlătura tot acea, ce o împiedecă în înaintarea sa culturală și în întărirea sa morală și materială.

Și oare care este mijlocul cel mai potrivit, pentru a duce întru îndeplinire acest lucru? Mijlocul cel mai potrivit este, că învățătorimea dându-și bine șeamă de cea ce voiește, odată voit, să se arate pe deplină solidară întru ajungerea scopului prefipt.

Așa dar importanța solidarității învățătoresți e hotărâită de importanța cauzelor mari comune, pentru cari se războiește. Fără aceasta solidaritate nu vom putea nici odată să ajungem la nimic. Fără ea în loc de progres vom semnala regres. Și astfel vom cădea și dela acea, la ce am ajuns cu mari sfortări din trecut. Dar ce spun, că vom cădea? Cări doar sub unele ra-

porturi am și căzut. Unde este salarizarea uniformă pentru toți învățătorii cu aceleași pregătiri școlare? Unde ne sunt anii de pregătire în școala normală, împuși de trebuințele vremii? Iată dară lovitura în demnitatea culturală și starea materială a învățătorului deja s'a dat. Și prin ce s'ar putea para prin alt ceva, dacă nu numai prin solidaritatea în mijloacele de acțiune singure, ce pot chezașui o îndreptare a lucrurilor din partea celor chemați să le îndrepte.

Dar nu numai sub raportul ajungerei scopurilor Asociației, scopuri de natură culturală și stări materiale, e de lipsă și e de mare însămnătate solidaritatea învățătorilor. Cea ce am fost zis înainte că poate să facă sentimentul solidarității din individ, cam același lucru e în stare să ni-l înfățișeze și cu referință la massă. Individul pătruns de sentimentul solidarității arată un suflet echilibrat, plin de demnitate, conștient de cea ce voește și ce este el în sine, disciplinat, hotărît și activ; masa solidară (corporațiunea) se manifestă, ca un ceva impunător și vrednic de respectat. Corporațiunea ai cărei membri sunt lipsiți de sentimentul solidarității, când e vorba de fapte mari, ne prezintă unul din tablourile cele mai triste. Nedisciplinarea și lucrarea dupăcum îl taie capul pe fiecare e primul lucru ce se observă. Lipsa de demnitate și decăderea prestigiului corporativ e al doilea. Iar în stadiul al treilea desorganizarea complectă și sistarea a orice fel de acțiune întreprinsă în comun.

Cu atari urmări nefaste amenințând lipsa de solidaritate pe o corporațiune oareșcare, în consecință e bine a ne da seamă de crimă ce o săvârșesc acei membri din Asociație, căroră le lipsește și cel mai elementar simț al solidarității. Și aceasta crimă devine și mai groasnică și mai scârboasă, când lipsa solidarității în respectivul e înlocuită prin cel mai cras sentiment egoist cel îndeamnă pe cineva a-și căuta căpătuială și a se ridica, trădând și dând cu piciorul în cele mai sfinte interese comune, pentru cari colectivitatea e hotărîtă a presta ori și ce. Pentru indivizii din specia aceasta interesul propriu e mai pe sus de cât orice pe lume. Micimea lor de suflet câte odată merge până acolo, că întreprind acțiuni de a submina elementele conști.

Însă răul ce vine dela individualități ca cele aci descrise, iarăs la rândul său nu poate fi penat cu desăvârșire, de cât numai în cadrele unei Asociații în care majoritatea membrilor poșed un sentiment de solidaritate cuvenit.

Din cele premerse dară ne-am putut pătrunde de adevărul, că solidaritatea la rândul său în sînul unei Asociații joacă un rol cu mult mai important, de cum s'ar părea la prima vedere. Ea e începutul și finalul oricărei uniuni de lucrare în comun. Fără ea nu se poate face nimic. În sînul Asociații noastre ea e puterea și viața. Ea ne dă capacitatea de a putea lucra cu zor și rezultate palpabile. Solidaritatea ri-

dică învățătorimea și prin învățătorime școala românească. Solidaritatea face, ca despre învățătorime să se poată spune, că e cea mai bine organizată din toată țara. Solidaritatea ne dă a nutri speranță mari și întemeiate pentru viitor și spulberă desiluziile cauzate de nedreptățile momentului. Solidaritatea învățătorimii în organizația sa e pârghia cea mai puternică pe care se spriginește școala românească, pentru a deveni în viitorul cel mai apropiat, cea mai puternică și îndrumătoare forță a culturii poporului nostru. În solidaritate putem găsi numai, introducerea în practică a tuturor reformelor salutare pentru învățământ. Solidaritatea numai ne va da școala și învățătorimea viitorului pe care noi azi o visăm și pentru care trebuie să lucrăm.

Așadar atâtea așteptând și atâtea încumbând în sine solidaritatea, acum în urmă ușor vom putea înțelegi, de ce în „Introducerea“ raportului de față ne-am ocupat mai pe larg de ea. Am crezut să vorbim la început și ceva mai îndetail despre solidaritate, pentru că Onoratul Congres să vadă și să înțeleagă, că în ce stă cauza și în ce stă enigma rezolvirii multor probleme nerezolvite și întreprinderi nesuccese pe cari Asociația noastră le-a încercat în cursul anilor trecuți și în special a anului despre care raportăm în mod propriu zis.

Am făcut și zis cele sus spuse și pentru faptul, ca icoana ce voim a o prezenta în fața domniei-voastre despre „Asociația“ învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana etc. să fie cât se poate de fidelă și complectă. Fiecare învățător să aibă în minte aceasta icoană cu toate calitățile și ne ajunsurile ei. Aceasta ca fiecare învățător să fie impintenat de a se sili a face tot ceea ce se necesită încă, pentruca Asociația noastră să fie tare și mare, bătând acele culmi ce au fost vizate încă dela întemeierea ei.

De aci în colo vom vorbi numai despre date și fapte concrete, ce s'au efeptuit în sînul Asociației noastre dela congresul al II-lea din anul trecut începând și până în prezent.

Sub punctul I vom arăta activitatea biroului Asociației.

I. Ce este biroul Asociației? Biroul Asociației este organul executiv al ei. Biroul trebuie să fie sinteza tuturor frământărilor, aspirațiilor și dorințelor de mai bine spre cari țintește tagma întreagă. El e centrul în care se reflectează orice pornire, idee, sentiment sau expresie de un conținut, și caracter mai general și cari lucruri de și ar fi pornite dela indivizi singuratici, conțin totuși simburile unui interes obștesc. Sub raportul acesta biroul central aglomerând la sine toate cele venite dela periferii, ne face impresia unui organ cu tendințe centripetale.

Dar și sub alt raport anume, centrifugal, ne poate apărea și trebuie să se înfățișeze un adevărat birou central conștiu de datorința și sarcina ce a luat-o asupra sa. Și poate tendințele și manifestațiile căzătoare sub acest raport

sunt cele mai grele. Vom încerca ale arăta în ce constau. Un birou central odată știind stările din afară cum se prezintă, cu un cuvânt, câștigând și având cunoștință exacte despre toate tendințele centripetale, urmează ca el să afile forma potrivită fondului pentru a-și spune verdictul. Un spirit concentric, imbinat cu o putere de inițiativă pe cât se poate de vie face pe adevăratul birou central al unei organizațiuni. Tactica în acțiune arătată prin aflarea momentului oportun pentru a înfăptui ceva, așigderă constituie-o calitate de prima necesitate.

Că biroul central al „Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana ect. întru cât a fost capabil să se prezinte atât sub unul cât și sub celalalt raport și întru cât a posedat pe unele sau pe altele din calitățile, ce trebuie să-l caracterizeze; aceasta nu noi, ci On. Congres și întreaga învățătorime e chemată a o judeca, îndată după ce noi vom arăta ce a făcut acest birou,

Acest birou fără a exagera lucrurile, — în general dela început trebuie să spunem, că s'a prezentat sub toate aspectele mai sus pomenite. A ascultat și ținând cont de toate plângerile (căci din nenorocire aceste au fost mai multe) a învățătorilor din toate părțile, pentru multele neîndreptățiri ce li se fac a intervenit la cei în drept în numele Asociației pentru a se îndrepta lucrurile. A apărat și clarificat cu graiul și în scris (pe cale ziaristică) ori ce chestiune privitoare la școală și învățător. *A rezolvit toate agendele și actele intrate la biroul Asociației, dând clarificări, provocând și îndemnând la muncă, când, cum și pe cine venea la ordinea zilei, ca interesat într'o formă sau alta. Actele intrate la biroul Asociației și rezolvite până în prezent sunt în număr de 102.*

Nu toate agendele săvârșite de biroul Asociației în decursul unui an sunt într'o formă de însemnate după mărime și ponderositatea lor. Vom începe a înșira în mod cronologic, începând din luna August a anului trecut tot ce a fost mai însemnat, tot ce a interesat biroul, pentru a putea satisface marilor interese și revendicări pe cari lea avut și le mai are și până în ziua de astăzi învățătorimea noastră. Peste tot vorbind lucrurile mai mari, pentru cari biroul a intervenit să se realizeze, au fost hotărârile — *desideratele* — impuse și formulate de toate adunările generale ale secțiilor, și ale congresului verei trecute și ale celui de astă iarnă.

Desideratele principale ale Congresului din 1 și 2 August 1920 au fost formulate cu privire la „Casa Învățătorilor“. În chestia anilor reduși de la școala normală, salariile învățătoresți și statificarea școalelor. Biroul central cuprinzând și stilizând în formă de Memoriu desideratele congresului, prin o comisie le-a prezentat Secretariatului Instrucțiunii în primele zile de după congres. Dl Secretar general primind comisia cu a deosebită a fabilitate a promis, că toate cere-

rile învățătorimii se va nizu să le satisfacă cât numai permit stările actuale. S'a ordonat imediat adausul de serviciu și pentru învățătorii, cari n'au fost avut 4 cl. de școală secundară la intrarea în școala normală. Și astfel după un an și mai bine de existență a rămas fără valoare dispoziția cea mai nedreaptă și lipsită de logică, ce a putut vreodată servi ca principiu de bază, pentru salarizarea vreunui corp didactic. Dispoziție, prin care Conducătorii de atunci au crezut că e bine să inaugureze noua eră de viață a dascalului Român în mult visata *patrie*.

S'a mai dispus tot atunci din partea dlui Secr. General al Instrucțiunii, ca cele 50% ajutor de scumpete, pe cari în primăvara anului trecut învățătorii de stat le-au primit, să se acorde și învățătorilor confesionali.

Cele 4 mari probleme, pentru rezolvirea cărora învățătorimea s'a pus carul în petri, n'au putut primi o imediată soluționare. Ele au format obiectul luptelor fără preget și continue al învățătorimii și formează încă și în ziua de astăzi. Una singură — Chestiunea „Casei Învățătorilor“ — în decursul vremii a fost tranșată într'un mod; ce a produs o adevărată bucurie generală în sinul învățătorimii. Cădesă și'n acest loc să exprinăm recunoștința noastră profundă dlui Dr. Octavian Prie, Secr. gen. care îmbrățoșind cu un deosebit interes și căldură chestiunea „Casei Învățătorilor“ în cele din urmă ni-a rezolvit'o punându-o în stăpânirea noastră.

Cele lalte trei:

- a) Chestiunea școalei normale cu opt clase,
- b) Chestiunea statificării școalelor și
- c) Chestiunea salarizării, au rămas până astăzi puncte de revindicări, fără de cari învățătorimea, școala și instrucția românească nici pe departe nu poate însemna acea, ce trebuie să însemneze.

Toate sforțările, munca și fellurile măsurilor pe cari lea inițiat Biroul central în decursul unui an de zile, au avut ca scop de a pregăti terenul și în cele din urmă a convinge și pe cei în drept, că fără rezolvirea justă și grabnică a celor trei probleme, nici vorbă nu poate fi de o școală și instrucție românească reclamată imperios de necesitățile vremii actuale.

De oarece la toate intervențiile făcute s'au avut în vedere tustrele lucrurile deodata, de acea înainte de a arăta când, la cine și în ce formă s'au făcut acele, vom analiza pe fiecare în parte aceste probleme, ca astfel On. Congres și întreagă învățătorimea să vadă, cum au fost susceptibile din partea biroului nostru și de ce punct de vedere a fost condus pentru fiecare în parte.

1. Ord. Min. Inctr. din București, Secretariatul General Cluj Nr. 21.091—920 a frapat de odată pe toată învățătorimea. Stam buimăciți și nu puteam înțelege. Și stăm la fel și astăzi și vom sta până va sta și acel ordin în vigoare. Nu ne putem da nici de cum seamă, că după ce prin sforțări, prin muncă, prin experiența de

mai bine a unui lung șir de ani și mai presus de toate prin porunca evoluției am ajuns să avem și noi Români de dincoace de Carpați alături de străinii ce ne dușmăneau, o școală normală cu 8 ani de studiu, la un moment dat, fără nici un motiv mai serios și aievea necesitat de împrejurări, să ni se aducă la cunoștință decapitarea școlii normale de la 8 la 6 ani. Motivele de reducere învocate în ordin sunt așa de vagi și departe stătătoare de adevărata realitate și necesități de ordin intelectual impuse de vremea actuală în cât de departe vezi și trebuie să constăți că de dragul altor interese și cu alte intenții s'a făcut cea ce s'a făcut. Tocmai de dragul contrarului, căci vremea de un an de probă prin rezultatele sale aceasta ni-o dovedește.

Învățătorimea absolventă a opt ani de școală normală avea și ea un prestigiu. Și'n urma acestui prestigiu se bucura de anumite drepturi și considerațiuni. Învățătorii absolvenți a opt clase erau toți de aceeaș pănură și odată ieșiți în viață formau cu toții o masă compactă, lipsită de orice deosebire și divizare, fie acea în orice direcție și de orice natură. Prin tăierea celor doi ani în consecință iată ne de odată împărțiți într'o mulțime de categorii. Nici nu s'a așteptat barăni, ca categoriile aceste să se formeze dreptat din elementele ieșite din noile orânduieli de lucruri, ci dintr'o dată, după cum a dat Dumnezeu, din cea ce a fost una mai înainte s'au făcut mai multe.

În felul acesta scărițarea anilor de la școala normală a atins într'un mod foarte trist întreaga organizație și chiar fondul însuși al învățământului elementar.

Nu e vorba nu mai de cea ce a pierdut ca individ, fie care nouă putere didactică, ce iesă în viață din școlile normale cu șase clase din provinciile desrobite, dar răul incontestabil este cu mult mai mare privit sub aspectul urmărilor generale. Pentruca învățătorii viitori să poată primi o pregătire demnă de misiunea căreia se dedică, ca să poată primi și mistui în întregime materialul didactic și metodic necesar pentru a fi un bun învățător, deja cam de mulțisor se simțea trebuința alor zece ani în școala normală. Când colo ea e redusă și de la ce este, la mai puțin. Noile probleme de pedagogie experimentală, psihologie, infantologie, sociologia etc. reclamă vreme și pregătiri anterioare bine percepute, pentru a putea fi înțelese și aplicate în viață cu folos. Copilul de 17—18 ani de pe a 6 clasă a școlii normale, ori cât material îi s'ar îngrămădi în anii de mai înainte, nici odată, s'au numai în foarte rare cazuri va putea aprofunda divizionările atât de variate și abstracte ale studiului pedagogiei în genere. Aceasta o spun toți savanții și oamenii cu dor și atragere de inimă către școală. Oamenii, cari doresc pentru poporul lor învățători nu numai de formă, dar mai pre sus de toate de **forță**.

Aceste fiind constatările generale referitoare la școala normală cu 6 ani introdusă și la noi,

nu e mirare, că măhmirea învățătorilor a fost mare la început, a crescut în decursul vremii, iar astăzi ajungând culmea a dus la o adevărată desperare, despoind pe biata învățătorime de unele modeste retribuțiuni, cari au fost o urmare a drepturilor cvalificative.

2. A doaua problemă despre care trebuie să vorbim, întru cât se poate face aceasta în cadrele unui raport general este: *problema statificării învățământului primar*. Aceasta problemă așisderea e de sfera a celorla, cari au agitat și agită mult pe învățători. Mulțimea caracterelor de școală au aceleași urmări nefaste pentru instrucțiunea publică poporală, ca și mulțimea categoriilor de învățători. Lipsa de unitate, de acelaș control și de uniformizare în toate, aduc cu sine contrastele cele mai inverșunate dintre indivizi și specii, desorientarea complectă și în cele din urmă un haos în care nu mai poți desluși nimic bun, sigur și salutar.

Acesta e tabloul în care ni-se înfătoșează azi instrucțiunea poporală de dincoace de Carpați spriginita și bazată pe școale de diferite caractere. Între astfel de împrejurări nu e mirare, dacă un simț lăuntric destul de bine pronunțat, mai întâiu din învățătorime, apoi din marea masă a poporului neconținut strigă și cere: *Decretarea statificării învățământului elementar* în tot cuprinsul țării.

Acest lucru ni-l împune duhul vremii ce o trăim și concepția actuală despre cea ce nimin noi societate organizată în stat.

Comunitatea de interese, ce leagă pe individ de individ este cu totul de altă natură ca 'ntrecut. Cea ce odată ni se îmbia ca scop în societate, astăzi nimeni nu mai poate contesta că și acea poate servi numai de mijloc, pentru atingerea unor scopuri, cari prin forța împrejurărilor provinete din mersul evolutiv, singurile sunt în stare a crea fericirea oamenilor.

Astăzi concepția de stat și despre stat, pătrunsă în toate măruntaile ei de nota caracteristică a vremurilor noastre, în mintea masselor e concepută cu totul altcum de cum întrecut. Statul e sinteza tuturor cetățenilor legați între sine prin interese veciproce multiple, pentru a putea percurge într'un mod mai demn cea ce se numește viață. Statul zilelor noastre nu mai poate fi și n'ar trebui să fie cel din trecut, în care o clasă disparentă ca număr de indivizi pune în vederea mulțimei ajungerea unor scopuri reclamate de interesele lor egoiste. Azi scopul, ce trebuie să-l ajungem poate fi unul, acela ce reiesă din aspirațiile juste ale masselor.

Cu referință la Instrucție și școlarizare, masele vreau lumină. Și dacă aceste mase cu gândul de mai bine sunt strânse într'un tot în stat, oare cine e chemat să le dea, să le impuie, să le împlinească aceasta dorință de luminare, dacă nu acel ceva prin care statul i-și află exercitarea puterii sale. Lăstate masele răslețe, divizate, după nescăi idej a căror scop și împărăție nu e din lumea aceasta, ci din alta, pentru ca ele sub

eghida acelor idei strângându-și rândurile sporadice să-și satisfacă trebuințelor momentane impuse de realitatea vieții, — nu sunt în stare. Lucrul târgește, nevoile se îmulțesc și se rămâne neînarmat în fața lor.

De acea espresa cea mai fidelă a colectivității zilelor noastre, **statul**, trebuie să vie și să dea instrucție poporului.

Dacă interesele vieții iau unit pe oameni într'o grupare numită **stat**, cum să poată dară, chiar în sensul principiului de echitate, că o parte din acești oameni să fie mai favorizați și din cea ce se agonisește cu puteri comune să se împărțăsească, iar altora să li se subtragă?! De lumină de cultură toți au trebuință împerețivă. Ba să mergem mai departe și să zicem, chiar cultura, ce o dă statul unei părți din cetățeni e stângeniță foarte mult și nu mai poate avea acela preț, câtă vreme o bună parte din cetățeni rămân în cea mai neagră ignoranță din cauza neputinței de a-și susține școala. Cultura generală se impune în primul rând prin uniformitatea ei. În consecință școala populară trebuie să fie uniformă prin faptul, că e pretutindenea *școala statului*. Prin urmare în statul nostru problema cea mai ardentă, pe care se razimă prezentul și viitorul — cultura poporului — va fi rezolvită definitive pentru multă vreme atunci, când să va fi decretat de statificat întregul învățământ primar de pretutindenea.

3. A tria problemă, *problema salarizării corpului didactic* este de o importanță cu mult mai colosală de cum ni ne arată la aparintă, sau e interpretată în limbajul de toate zilele. Ea este începutul și sfârșitul ori cărei cheștioni de ordin cultural școlar. În actualul aranjament social, când *momentul hotărîtor* în desvoltarea, propășirea și peste tot în evoluția omeniei, sunt condițiile economice-materiale între cari se află; de sub aceasta lege universală nu se pot subtrage nici învățătorii și peste tot tagma noastră dăscălească.

Legea firei, care de astă dată *condiția economico-materială* îi o indică de bază, pentru ca sprigini na'nte pe ea, să te poți avântă spre lumea idealurilor. A veni cineva să-ți ofere un alt *moment* de razim, cum ar fi *momentul intelectual și sentimentul*, însămnă a te înșela și a te așeza în lumea utopiilor celor mai crase.

Herbert-Spencer în cartea sa despre „Evoluția“ moralei arată, că până ca intelectul și sentimentul să fie hotărîtoare în mersul înainte al omeniei, va trebui să treacă potop de veacuri întregi.

Iată dară enigma deslegată. Cu cuvintele apostoliei pe buze spuse și adresate spre măgulire, nu se poate face educația unui popor; cu atât mai puțin întărirea, propășirea și ridicarea unei tagme, care în mijlocul poporului să fie aceea, ce să așteaptă de la ea. O bună situație materială va rezolvi criza de învățători și de învățământ ca prin farmec.

Onorat Congres! Problema salarizării prinsă dară din laturea ei cea adevărată, fiind ceva așa

de important cum arareori nea trecut prin minte, trebuie să mai insistăm puțin asupra ei. Trebuie odată să ne dăm seamă, că trăim în lumea realităților și că ori cât am încerca a infățosea realitatea în vesmântul debil al misticismului în aureola unei misticități al vorbelor mari și faptelor mărunte, ori cât ne-am ridica în unele sfere senine în cari sentimentul și idea dominează, după mai mult sau puțin timp realitatea lucrurilor iarăș ne doboară la pământ. Iarăș ne arată, că de aici de la ea putem numai începe ceva și numai având sub picioare solul ei tare material putem pași înainte spre a gusta cea ce ne ofere simțul și idea.

O spunem aceasta, pentru ca unul fiecare dintre învățători dându-și bine seamă despre acest lucru, să asigure baza la ceea ce poate face învățătorimea tare, cultă, impunătoare, iară școala românească ridicată la gradul ei de elită. Și aceasta bază este salarizarea cinstită și echitabilă a corpului didactic primar.

Vedem dară, că de la salarizare depind în mare măsură multe. Ea te poate face mare, tare și învățat, iar lipsa ei slab, mic și ignorant. Aceasta o putem afirma cu toată puterea credinței noastre în butul tuturor celor, cari ar contesta acest adevăr.

Dacă am susținut mai sus, că societatea întreagă este condusă de considerațiuni economice și că aceste considerațiuni o chivernisesc, și-i îndreaptă viața întreagă, cu atât mai mult aceasta împrejurare joacă un rol important în hotărîrea și aplicarea spre ceva a individului.

Iată dară pentru a 2-a oară cât de ușoară și neintemeiată e credința acelor, cari cred, că reducând anii de la școala normală, în cel mai scurt timp nu vom mai avea de a face cu criza de învățători. Se poate, că nu vom mai avea de a face cu criza de învățători în numărul, dar vom asista la cea mai teribilă criză pe care a avut educațiunea vreodată. Criza în spiritul, metoda și știința de a ști educa.

Fără o bază materială corespunzătoare se infățuiește în cel mai scurt timp vorba colegului rostită în congresul de la București d-lui M. al Instrucțiunei în numele întregului congres. Anume: „*Altarele și amvoanele, de unde s'a răspândit atâta lumină binefăcătoare, vor rămânea pustii sau alții atâția necompetenți vor profana locurile de unde trebuie să radieze atâta bună-tate, cinste și căldură.*“

Vedem dară, că salarizarea, vrednică de marea misiune pe care o îndeplinesc învățătorii, privită așa cum trebuie să fie privită, iesă din cadrele unei preocupări materiale obișnuite. Sforțările făcute de tagma noastră, pentru a ajunge la un salariu potrivit cu vremurile de astăzi, trebuiesc socotite, ca pe cele mai mărețe împrinderi, ce au în vedere cel mai mareț și mai înalt scop de la care depind toate celelalte. A sta departe de aceste sforțări sau ale împiedeca, înseamnă a face un rău. (Va urmă.)

OFICIALE.

Secția județiană Bistrița-Năsăud „Mariana” a Asociației învățătorilor din Ardeal, Bașat și părțile ungurene.

No. 35—1921.

Onorat. Presidiu al subsecției:

Năsăud
Bistrița
Rodna
Șteul m.

În conformitate cu hotărîrea ad. gen. a secției jud. din 8 Iulie a. c. ținută în Năsăud corpul did. dela școala prim. url. de stat din Bistrița și Năsăud după censurarea manualelor de școala a mai multor autori, au aflat de cele mai potrivite de introdus în școlile noastre pentru an școl. 1921/22 următoarele:

I. 1. Clasa I. a) *Abecedarul* de Haram partea I—II, sau *Abecedarul* de Dr. Stroia, Crișan și Lăpădat partea I—II (la olaltă). b) *Aritmetica* de P. Dulfu și C. Georgescu și I. Ghița (Lei 2.85).

2. Clasa II. a) *Carte de cetire* de P. Dulfu, și Tl. Cristescu, sau *carte de cetire* pentru cl. II. de Dr. Stroia, Crișan și Lăpădat. b) *Aritmetica* de P. Dulfu, C. Georgescu și I. Ghița (Lei 2.90).

3. Clasa III. a) *Carte de cetire* de P. Dulfu, G. I. Chelaru, Dr. A. Grădinescu, I. Ghița, D. Cristescu, Tl. Cristescu (7.50). Sau *Carte de cetire* pentru cl. III, de Dr. Stroia, Crișan și Lăpădat. b) *Aritmetica și Geometrie* de P. Dulfu, C. Georgescu și I. Ghița (Lei 2.90). c) *Geografia României* (manual care încurând va apărea în Cluj edat de mai mulți profesori tot de acolo). d) *Carte de exerciții gramaticale și de compuneri* de I. Ghița (Lei 4.80).

4. Clasa IV. *Carte de cetire* de P. Dulfu, G. I. Chelaru, Dr. A. Grădinescu, I. Ghița, D. Cristescu, Tl. Cristescu (Lei 10.50) sau *Carte de cetire* de Dr. Stroia, Crișan, Lăpădat. b) *Aritmetica și geometrie* de P. Dulfu, C. Georgescu, I. Ghița (Lei 2.20). c) *Geografia continentelor* (manual care va apărea în curând la Cluj). d) *Carte de exerciții gramaticale și compuneri* de P. Gârloviceanu, G. I. Chelaru și I. Ghița (Lei 4.80).

5. Clasa V—VI. Toate manualele de Dr. Stroia, Crișan, Lăpădat. Manualele de autorii din v. regat se pot comanda la „Cartea Românească scc. anon. București. Atelierie C. Sfetea, Calea Moșilor 62—64 eventual în Cluj librăria Cosinzeeana”. Manualele de Dr. Stroia și soții se pot comanda la „Tipografia Ardealul” în Cluj.

Observăm că pentru școlile urbane sunt mai potrivite primele iar pentru școlile rurale cele din urmă. Altfel Domnii colegi sunt dispensați a-și sorta manualele dintre cele pe cari le vor afla mai bine și mai ducătoare la scop.

II. Presidiul secției are cunoștința că Direcțiunea Silvanală în acest an, va împărți ajutoare lănești pentru procurarea de cărți copiilor saraci și orfani. În urmăre acele comune cari sunt în drept a se bucura de acestea ajutoare să-și înaintere numai decât cererea motivată (învățătoru și eforia școlară) direct Direcțiunei Silvice

în Bistrița indicând și suma de care ar avea lipsă, provocându se la acest drept care l-au avut și în trecut. Atărnă dela înțelea și motivarea bună a cererei, ca ajutoarele să fie primite la timp și în sume mai considerabile.

III. Drepturile noastre pot fi câștigate și susținute numai prin muncă și jertfe. Aceasta munca adeseori e îngrenată de lipsele materiale. Acest fapt s'a constatat și cu ocaziunea Congresului inv. din vară. În consecința sunt rugați toți D. colegi ca numai decât să-și solvescă taxele și cotizațiile, ca la rândul sau biroul secției să-și poată face datorița față de Asociația inv. În scopul acesta Dnii casierii ai subsecțiilor sunt rugați a administra imediat sumele incasate ca-casierului secției Dl. R. Densusianu inv. dir în Bistrița.

Tot aseuenea abonamentul la revista noastră „Învățătorul” să se achite momentan căci numai așa putem asigura apariția regulată și bogată a revistei.

IV. Fiind în preajma anului școlar ne ținem de datoriță a aduce din nou la cunoștința Dlor colegi despre hotărîrea adun. gen. de a dezvoltă fiecare învățător activitate extrașcolară cât de intensivă și de a-se folosi de fiecare ocaziune pentru a adună cât mai mari sume în folosul fondului „Gheorghe Lazăr” așezământul care șterge multe lacrimi de pe fața soțiilor, de învățători văduve și servește de adăpost copiilor noștri.

Iubiți colegi! „Mariana” a stat totdeauna în fruntea altor secții jud. inv. Vă comunicăm cu drag că anul acesta încă a fost arătată de model altor secții și al III-lea congres învățătoresc s'a convins că vechea „Mariana” este pururea nouă. Să muncim cu toții ca acest bun nume să-l putem păstra și preda întreg și neștirbit urmașilor noștri.

Domnii președinți a subsecțiilor sunt rugați a comunica acest circular tuturor colegilor aparținători subsecției. Fie la conveniri, fie decopiiindu-se dela coleg la coleg cu o „foaie de inmanure” unde fiecare coleg se inducă data când a primit circularul și data când l'a espedat mai departe. Aceasta coală de inmanure veți binevoi o trimite biroului secției pentru orientare în ce fel să execută circularele.

Presidiul secției jud. Bistrița-Năsăud.

George Todoran
președinte.

Gavril Rochiș
secretar.

Secția județiană Sălaj.

Circular către toți Prez. subsecțiilor.

Domnule Președinte! Fraților!

Dacă cugetați că sufletele noastre se vor întări la olaltă printr'un suflu de înalt idealism, ca cei tineri vom lua pildă dela cei în vârstă, cu pretenții de matură experiență; că discuțiunile vor fi aprinse, și în lupta limbilor, ideile

mari vor scipi de străluci ca să ne oțelească inimile; dacă instituțiunea noastră „Reuniunea Inv. Rom. Sălăjeni“, care în trecutul său de 44 ani, — când eram „apostolii nerăsplătiți ai pâinii“, sub chinurile statornice ale acestei sărăcii, membrii ei au știut, totuși să se jertfească pentru biruința culturii naționale, am știut strânge, în vederea unui orfelinat 10—12 mii lei, — noi trecând botezul libertății, ajunși cu organizația noastră în împrejurări favorabile, Asociația noastră trebuie să voească să se întărească să contribuie, implinind scopurile sale la întărirea noastră, la consolidarea Statului Român — atunci la *muncă*.

Cei mai mulți trăim aproape, numai din zestrea câștigată în școala normală, care — fiind la sate izolați, — într-o bună zi, îndată ce nu se poartă grijă pentru sporirea ei, să epuisează cu desăvârșire.

Eu cred că învățătorii neamului, cari ne-au împărtășit, din cupa sfântă a sufletului lor, cu taina învățături, și știu, că, națiunea și țara pot pretinde dela noi, — cari avem sfânta datorie a păzi onoarea și idealele națiunii, — o muncă sistematică și conștientă.

Și ca să ajungem prin „noi înșine“, prin organizația noastră, nu numai la o cultură pedagogică trainică și intență, la cinstea ce ni se cuvine ci și la o lentă dar temeinică adoptare asimilare a poporațiunii sătești în fața manifestațiilor sănătoase economice, culturale, sociale, politice ale conducătorilor statului Român, ne-am deobligat noi înșine în adunările noastre precedente a ținea prelegeri, conferințe poporului sătean.

În vederea acestor probleme trimit tuturor subsecțiilor următorul

Circular :

Fiecare subsecție să convoace în timp de o lună, 1 Octombrie — 1 Noembrie crt. adunarea de toamnă pe o Duminică sau sârbătoare, invitând și pe învățătorii dela școala de stat cu limba de propunere maghiară a se înscrie de membrii la Asociație; adecă Secția județeană.

PROGRAM :

1. Serviciul divin la ora 9.
2. Sfântirea drapelului școlii la finea cărui act să va ținea conferință pentru popor „Iubirea de Patrie“.
3. Cuvântul de deschidere să atragă atențiunea asupra principiilor generale, cari decurg din studiul evoluției școlii nouă.
4. Lecțiuni model din limbă română.
5. „Dizertațiune, Școala veche și școala nouă“.
6. Înființarea bibliotecilor și preluarea bibliotecilor dela fosta reuniune maghiară.
7. Incasarea taxelor.
7. Propuneri diverse.

Seara petrecere populară cu producțiuni artistice.

Bocșa-Română, la 7 Sept. 1921.

EMIL POCOLA
președinte.

Distribuirea locurilor în Casa învățătorilor din Cluj

Comitetul fondului „Gheorghe Lazăr“ în sedința sa din 3 Septembrie 1921, luând în deliberare cererile sosite pentru ocuparea locurilor în Casa învățătorilor pe anul școlar 1921—1922 ele au fost distribuite fiilor membrilor fondului, în moduli următor :

Cele 25 burse au fost date studenților :

Popovici Ștefan Brașov, Tutela P. Anoriu Cenade, Bogdan Valeriu Finteuș, Pop Iuliu Satu-Mare, Mușlea Ion Brașov, Mihalca Ion Năsăud, M. Muntean Ciclova-Montană, Nemeș Aurel Voila, Barna Victor Blaj, Jianu Victor Comoriște, Maior Leon Blaj, Sirca Livius Bacamezeu, Baci Victor orfan Năsăud, Niculae Victor Avrig, Ianul Ionel Iva Mare, Dobocan Ion Sângeorgiul de Meseș, Galaction Nașcu, orfan Lunca-Bradului, Bucur Eugen Fălfalău, Moga Eugen, orfan Miheșul de Câmpie, Ghița Iacob, orfan Borgo-Bistrița, Toduțiu Iuliu Leuca, Elekes Iuliu, maghiar, Cechești, Runcian Ion Brașov, Macarie Aurel Ernut și Suciu Beniamin Ciugudiul de Jos.

26 semiburse au fost date studenților : Dorca Eugen Soceni, Nae a Viorel, Marghita Jugo-Slavia, Spărchezu Tiberiu Zărnești, Bratu Romul Tilișca, Roșu Eugeniu Turda, Munteanu M. Ion Cugir, Lucaciu E. Ion Teiuș, Jianu Alexe Ciclova-Montană, Tănase Ovidiu Bărbauț, Voștinari Vasile Ineu, Cosmuța Iosif Sântău, Frențiu Teodor Forotic, Deva Eugen Blaj, Adrian Nicoară Vinerea, Breisch Ernst, sas, Alba-Iulia, Henciu C. Valer Teliciu, Ille Victor Certeza, Covaciu Sever Sabiș, Lang Hans, sas, Sângeorgiul-Sătesc, Ganea Sever Lisa, Roșu Aurel Beiuș, Brașca Romulus Orăștie, Veli-cea I. Octavian Lunca, Aron Cornel Cisnădia, Caba Emil Lugoș și Fritsch K. Rainhold, sas, Bistrița.

8 solve au fost date studenților : Paul Sabin Lăpușel, Roth Felix, sas, Șebeșul-Sătesc, Șireagu Octavian Zălau, Georgescu N. Ioan Craiova, Goțea Ion Vințul de Jos, Muntean Victor Blaj, Iusco Gavril Dragomirești-Maramureș și Arz Fritz, sas, Monor.

Dela Secția jud. C-Severin a „Asociației inv. rom.“

No. 22—1921.

Circular

către președinții subsecțiilor și către toți învățătorii din jud.

Pentru bunul mers al afacerilor Secției noastre jud. Comitetul în sedința ținută în 4 Aug. a. c. în Lugoș, a decis următoarele :

1. Ca Biroul central să poată face un Raport exact și amănunțit despre activitatea secției, subsecțiile să trimită la adresa prezidiului, *cel mult până în 20 Sept. sf. n.* :

a) Raport despre activitatea subsecției.

b) Să se trimită actul de constituire a subsecției.

c) Tabloul exact al învățătorilor din subsecție (plasă).

d) Raportul casierului subsecției despre sumele încasate 1. în cotizații, 2. în abonament la „Învățătorul“, 3. în contribuiri benevole la „Fondul disponibil“.

e) Trimiterea să se facă „ex offio“ *Recomandat*, cu cartea de postă.

f) Casierii să trimită pe postă banii încasați în cotizații și pentru Fond. dispon. cu un conspect, casierului central al secției: *P. B. Costescu, dir. șc. în Lugoj*, iar banii încasați pentru revistă, la *Revizoratul școlar*.

2. Adunarea generală a Secției se va ține în prima jumătate a lunii Octombrie în *Băile-Erculane*.

3. Ca temă nouă pentru adun. gen. — pe lângă cele 3 teme comunicate deja — *Comitetul recomandă spre elaborare tema „Rezultatele entuziasmului“*.

4. Elaboratele să se trimită la adresa președintelui *pânu la 1 Octombrie st. n.* spre a putea fi cetite în ședința comitetului, ce se va ține înainte de adun. gen.

Oravița-m., la 9/22 August 1921.

G. LIPOVAN,
președinte.

CRONICA

Cămin pentru fetele de învățători în Cluj. În unul din numerele trecute am anunțat că în Cluj am dat de urmele unui institut care avea menirea să adăpostească fetele de învățători, cari își fac studiile la școlile din Cluj. Acest cămin era al federației Asociațiilor învățătorilor din Ardeal și după preluarea imperiului fosta federală încetând a mai exista ca persoană de drept, Asociația noastră a intrat ca urmatore legitimă în toate drepturile avute de fosta societate. Astfel *Comitetul central al Asociației noastre* a luat în primire în aceste zile arhiva, averea și institutul „Căminul pentru adapostirea fetelor de învățători“. În una din ședințele mai recente *Comitetul* a ales în mod provizor *Consiliul de administrație* al căminului, dându-i însărcinarea a pregăti de urgență toate chestiunile în legătură cu deschiderea institutului cu începutul acestui an școl. Toate lucrările de administrare și conducere a acestui nou institut, aparținând forurilor executive ale Asociației noastre, *Comitetului central*, ele primesc deocamdată numai un caracter provizoriu, rămânând ca adunarea generală proximă, să se pronunțe definitiv, asupra statutelor de administrare, asupra bugetului și modului de conducere. În acest număr publicăm și *Apelul* pentru primirea fetelor de învățători cu condițiile fixate, de *consiliu de administrare* pentruca acest institut să-și înceapă activitatea cât mai în grabă. Acest apel a fost dat și în ziarele de zi. Cei interesați

și vor înainta de urgență petițiile, fiind chiar acum începutul anului școlar.

Trecuți și peste aceasta, ni se îmbie un nou prilej de a îndemna pe frații învățători să țină cu sfințenie la organizațiile noastre, cari urmăresc consecvent unul din cele mai înalte scopuri: de a veni în ajutorul celor mulți prin așezăminte de binefacere și caritate. În analele noastre, de azi începând înregistrăm un nou succes, datorit împrejurărilor și muncii neobosite ce o depun membrii *Comitetul Asociației noastre*, pentru binele membrilor Asociației ce conduc.

*

Colecta Fondului Gheorghe Lazăr. Eram hotărâți să anexăm încă în luna Iunie a. c. câte o listă de colecta în favorul fondului Gh. Lazăr la revista „Învățătorul“ Cum însă suntem datori ca să dăm o dare de seamă publică, despre rezultatul colectei, am crezut de mai bine să trimitem în plic, la adresa învățătorilor aceste liste numerotate. În zilele acesta se va face expediția acestor 1000 Liste câte ne-a admis *Ministerul muncii* și rugăm stăruitor pe frații Colegi, să colecteze în cercul cunoșcuților lor pentru a se putea veni în ajutorul susținerii Casei Învățătorilor din Cluj. Listele cu banii trebuiesc reinapoiate până în luna Decembrie a. c.

*

Statificare. Prin un ordin al *Ministerului Instrucțiunii* din București, a fost statificate toate școlile comunale din Ardeal. În baza acestui ordin toate edificiile trec în proprietatea statului, cu obligamentul ca acesta să le păstreze destinația, de a servi adecă pentru instrucțiune. Înțreținerea lor cade însă și pe mai departe în sarcina comunelor. Corpul didactic al acestor școli se asimilează întru toate cu corpul didactic de stat.

Ne bucurăm în sfârșit că s'a rezolvit chestiunea învățătorilor comunali — pentru cari Asociația noastră a intervenit și până acum în nenumărate rânduri la cei în drept. Dar cum rămânem cu învățătorii confesionali? Ce au putut păcătuți acești oameni ca să fie uitați de toată lumea?

Ne facem interpreții acestor nenorociti și cerem și din acest loc, în interesul bunului mers al instrucțiunii noastre din Ardeal, să se studieze odată aceasta problemă și să se decreteze statificarea învățământului pe toată linia, așa voină o țară întreagă și o opinie puternică.

*

Organizari izolate. Spre marea noastră mirare cetim în numărul mai nou al ziarului săptămânal „Tribuna“ din Oradea-Mare următoarea convocare: „*Comitetul Reuniunii învățătorilor gr. or. rom. de sub jurisdicțiunea consistorului din Oradea-Mare*, se convoacă la ședința ce se va ține în 8. Septembrie st. n. în sala școlii gr. or. rom. din centrul orașului, la care sunt invitați a participa toți membrii necondi-

ționat. Sunig la 14. Iulie 1921. *Pantelie Bugariu* președinte.

Nu știm ce să gândim în fața acestui fenomen. Este o pornire a fraților bihoreni de a lichida fosta lor reuniune și a se decreta intrarea lor în Asociația învățătorilor, lucru primit cu simpatie din partea noastră — deși cam târziu se îndeplinește, ori e vorba de a se continua o organizare a învățătorilor bihoreni pe bazele vechi. Noi știm că Asociația învățătorilor cuprinde în sine pe toți învățătorii români fără considerare la caracterul școlii la care servesc (de stat, comunali, confesionali) și mai știm că toate fostele renumi înființate pe vremea regimului maghiar dacă nu de drept, dar de fapt au dispărut. Ne-ar veni acum din cale afară curios, cum colegi din unele părți se organizează în mod izolat și nu se supun hotărârilor congresului inv. din 24. Febr. 1919 dela Sibiiu. Ori poate organizarea deosebită este pricina activității minimale a acestei secții. Suntem în așteptarea lămuririlor.

Serbări religioase și naționale. Respectarea serbătorilor religioase și naționale și aniversărilor Familiei Regale, se va face la toate serviciile publice din întreaga țară după normele mai jos indicate.

a) Se vor suspenda cursurile pentru următoarele serbatori religioase:

1/14 Ianuarie: Sf. Vasile.

6/19 Ianuarie: Botezul Domnului.

7/20 Ianuarie: Sf. Ioan Botezătorul.

2/15 Februarie: Întimpinarea Domnului.

25 Martie — 7 Aprilie: Buna Vestire.

Trei zile Martie sau Aprilie Sf. Pasti.

23 Aprilie — 6 Maiu: St. Gheorghe.

Înălțarea Domnului 40 de zile după Paște.

21 Maiu — 9 Iunie: Sfântul Constantin și

Elena.

Pogorirea Sf. Sipurit și ziua Sf. Treimi (2 zile).

29 Iunie — 12 Iulie: Sf. Apostoli Petru și

Pavel.

20 Iulie — 2 August: Sf. Ilie.

6/9 August: Schimb la față.

15/28 August: Adormirea Maicei Domnului.

5/21 Sept.: Nașterea Maicei Domnului.

14/27 Sept.: Înălțarea Sf. Crăci.

26 Octombrie — 6 Nov.: Sf. Dumitru.

8/21 Noembrie: Sf. Arhanghel Mihail și

Gavril.

21 Noembrie — 4 Decembrie: Intrarea în biserică.

6/19 Decembrie: Sf. Nicolae.

25 Decembrie — 7 Ianuarie: Nașterea Domnului (trei zile).

Se vă suspenda serviciul și se va oficia Te-deum în toată țara la următoarele serbatori naționale!

10/23 Maiu: Proclamarea independenței (1877) în care zi se va comemora și aniversarea „Unirea Tuturor Românilor“ (1859 și 1918) și proclama-

rea Regatului (1881) Aniversarea zilei Eroilor morți pentru Patrie. (Înălțarea Domnului.)

Se va oficia Te deum în toată țara, fără suspendarea serviciului la următoarele aniversări ale Familiei regale.

21 Iulie — 4 August: Onomastica Maiestății Sale Regina.

12/24 August: Nașterea Maiestății Sale Regelui.

3/16 Octombrie: Nașterea A. S. R. Principele Carol.

16/29 Octombrie: Nașterea Maiestății Sale Regina.

Orice alte sărbatori prevăzute în regulamentele de organizare ale diferitelor departamente și neprevăzute în prezentul jurnal se suprimă.

Cu acest prilej se stabilește ca vacanța Sf. Sărbători ale Paștilor Crăciunului vor începe cu două zile înainte de sărbători și vor termina în ultima zi, de asemenea în ajunul nou serviciul să fie suspendat.

Secretariatul Instrucțiunii. Aviz. Prin ord. No. 33509—1921 aduce la cunoștință absolvenților școlilor comerciale și normale, cari nu au fost admiși înaintate de 10 Martie 1921, ca studenții ordinari la Facultatea de drept, că ministerul Instrucțiunii nu le mai admite nici la un caz înscrierea la Universitate fără ca să treacă întreg examenul diferențial de liceu, înaintea comisiei Universitare nu numai examenul din limba latină ca până la această dată.

Primirea celor cu defect mental și capacitate slabă. În Institutul Medico-Pedagogic de stat din Boroșineu județul Arad, în anul nou școlar 1921—22 se suscepe copii și copile cu defect mintal și capacitate slabă (cari au căzut de repetite ori în clasa I. ori altă clasă primară cu înclinări sufletești anormale). Cei săraci vor fi primiți gratuit. Lămuriri se primesc dela Direcțiunea Institutului.

Ministerul instrucțiunii publice acordă învățătorilor cari primesc pentru cinci ani posturi în Cadrilater, pământ în arendă cu preț redus (5 hectare), înlesniri pentru procurarea de vite, împrumuturi fără dobândă pentru a și construi locuințe, despăgubiri pentru eventualele prădăciuni, salarii duble și la reînnoirea angajamentului pe alți cinci ani încă un plus de 25 la sută.

Introducerea limbilor franceză și germană în școlile primare. Ministerul instrucțiunii a hotărât introducerea limbilor franceză și germană în școlile primare urbane. În acest scop a trimis revizoratelor și inspectoratelor școlare o adresă cu rugămintea de a convoca pe directorii școlilor primare și a discuta chestiunea. Introducerea limbilor franceză și germană, pentru un timp de experimentare, rămâne facultativă atât

pentru directorii de școli primare, ca și pentru elevi.

*

Pentru egalizarea salariilor. Ziarele ne aduc vestea, că Consiliu de Miniștri a hotărât deschiderea unui credit de 20 milioane, pentru ajutorarea școlilor confesionale din Ardeal. Înregistrăm și aceasta știre, ca multe altele și așteptăm — aplicarea.

Cărți și reviste

Al. Cuișă, A. Domide și O. Hulău: Carte de citire și Gramatică pentru clasa I medie (civilă) de băieți și fete. Aprobata de Secretariatul general al instrucției din Cluj. București editura „Cartea Românească” 1921. Prețul 12 Lei. Rând pe rând se îmbogățesie literatura noastră didactică, grație muncii și hărniciei bărbaților cari sunt pătrunși de necesitățile culturale ale unui popor ca al nostru, trezit, prin virtuțile sale, la o nouă viață. Dacă avem lipsuri, avem și voință țare, care ne îndeamnă să umplem aceste lipsuri. Și nu ne lipsesc cei buni, cari sunt pătrunși de aceste lipsuri.

Manualele didactice de limba română au chemarea să dea o nouă îndrumare sufletului și graiului românesc încătușat până acum. Această au simțit-o așa de bine cei trei autori ai manualului de mai sus, și suntem siguri de serviciile reale ce va aduce învățământului în general și graiului nostru românesc în special.

*

G. G. Mateescu: *Geografia României*, pentru școlile primare, Cluj, cartea Românească 1921. Aprobata de Directoratul General al instrucției publice din Cluj. Prețul Lei 9.50.

Socotim că săvârșim un act de conștiință datorită atunci, când recomandăm cu căldura aceasta carte de școală în care învățătorii noștri găsesc asezată și sistematizată întreaga materie de Geografie pentru clasa III și IV primară. Ceace face plăcută și folositoare aceasta carte, este că ea iese din cadrele șablonice a multor manuale de școală de până acum, căci pe lângă o bună împărțire, care corespunde și cu principiile de pedagogie, ea ne povestește despre configurația pământului frumoasei noastre țări, despre bogățiile ei naturale, despre referințele economice, politice și culturale, în cea mai dulce și curată limbă românească. Descrierea diferitelor ținuturi se face vie și plină de viață prin abundența de note de ordin patriotic, cari nu trec din cadrele adevărului.

Partea tehnică a manualului și mai ales clișeele din text, așa de bine reușite, ridică în mare măsură valoarea acestei cărți, care împlie un gol bine simțit până acum.

*

Am primit la redacție mai multe Anuare școlare cu indicații vrednice, despre desfășurarea unui an școlar. Între aceste remarcăm cu o mulțumire sufletească *Anuarul al II-lea al școlilor civile (medii) românești din Cluj, pe anul școl. 1920/21, alcătuit de Dnii Iuliu Karsai și Anton Domide.* Cătinându-l cu grijă, găsim cum în această școală românească se cultivă după un plan hotărât și se pun în aplicare noile principii de pedagogie, cari se cuprind în doctrina școlii active. O continuare în acest sens va avea darul să producă o adevărată revoluție în desfășurarea vieții noastre școlare, dela care să așteptăm și o refacere sub raport cultural și economic. Profesorul Domide, se știe însuflețit, mai bine decât mulți alții, de necesitatea a da o educație prin care se dau societății oameni pentru viața practică. Aceasta este crință vremii.

Alt anuar, asupra căruia ne-am oprit cu deosebită mulțumire este *Anuarul I al școlii normale de învățători din Cluj pe anul 1920—21*, publicat de dl Pavel Roșca directorul școlii. Din datele aflătoare în acest anuar se poate desluși munca ce se depune cu o înaltă înțelegere de corpul profesoral în frunte cu apreciatul nostru bărbat de școală, dl Roșca, pentru organizarea unei școli moderne, potrivit cu necesitățile zilelor de astăzi. Datele istorice din trecutul școlii, ne aduc aminte de vremile de oprimare pe cari le-a trăit cultura noastră românească, și e bine că s'a eternizat acest eveniment al unor vremuri, abia cu ceva înainte de intruchiparea unui vis al poporului românesc. Avem nădejdea că numărul elevilor dela aceasta școală se va ridica în proporția cu numele bun al ei și în proporția cu spiritul înalt de conducere al acestei școli.

Cens.: A. Pora.

REVISTA „INVĂȚĂTORUL” CLUJ.

Biblioteca universitară

